Thomas Bernhard

Ödüllerim

Çeviren: Sezer Duru

ÖDÜLLERİM

Thomas Bernhard

Thomas Bernhard 9 Şubat 1931'de Hollanda'nın Heerlen kentinde Avusturyalı bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Annesi yazar Johannes Freumbichler'in kızıdır. Bernhard, Viyana ve Seekirchen'de annesinin ailesinin yanında büyüdü. 1943 sonbaharından 1944 sonbaharına dek Salzburg'da yatılı bir okulda okudu. 1945 yazında Salzburg'daki Johanneum'a başladı. 1946 sonunda bütün aile Salzburg'a taşındı. 1947'de lise öğrenimine ara vererek bir bakkalın yanında çıraklık yaptı. 1948'de zatülcenp, 1949 ilkbaharında ağır bir akciğer rahatsızlığı geçirdi. 1949 Şubatı'nda büyükbabasını, 1950'de annesini yitirdi. 1951 yılma kadar Grafenhof'taki sanatoryumda kaldı, orada ilk yazarlık denemelerini gerçekleştirdi. 1952-1957 yılları arasında Salzburg Mozarteum Akademisi'nde müzik ve oyunculuk öğrenimi gördü; Artaud ve Brecht üzerine hazırladığı benzersiz bitirme çalışması büyük bir yankı uyandırdı. 1957'den başlayarak serbest yazarlık yaptı, uzun süreli olarak yurtdışında kaldı. 1965'te Ohlsdorf'ta (Yukarı Avusturya'da) bir çiftlikte yaşamaya başladı. Seksenli yıllarda Viyana'da da yaşadı. 12 Şubat 1989'da Gmunden'de (Yukarı Avusturya'da) öldü.

ÖDÜLLERİM

Viyana'daki Bilimler Akademisinin Grillparzer Ödülü'nü vermesi nedeniyle kendime bir takım elbise almak zorunda kaldım, çünkü törenden iki saat önce birdenbire, kuşkusuz olağanüstü olması gereken bu törene pantolon ve kazakla gidemezdim ve böylece gerçekten de Graben denilen yerde Kohlmarkt'a gitmeye ve kendimi olaya uygun olarak törensel bir kıyafete sokmaya karar verdim, bu amaç için çok sayıda ceket aldığım için iyi tanıdığım, markalaşmış Sir Antony adını taşıyan erkek giyim mağazasına gittim, iyi anımsıyorsam eğer, ben Sir Antony mağazasına girdiğimde saat ona çeyrek vardı, Grillparzer Ödülü saat on birde olacaktı, yani daha epey bir zamanım vardı. Niyetim, hazır elbise de olsa, oldu olacak bari koyu renk, en iyi yünden yapılmış bir takım elbise, ona uygun çorap, bir kravat ve Arrow marka, en hoşu olan, gri mavi çizgili bir gömlek almaktı. Şık mağazalar denilen bu yerlerde insanın ne istediğini hemen anlatabilmesinin güçlüğü bilinir, müşteri hemen ve ince ayrıntısına kadar ne istediğini söylese bile, isteğini tekrarlayıncaya kadar ona önce inançsızlıkla bakılır. Ama doğal olarak kendisiyle konuşulan satıcı hâlâ anlamamıştır. Bu yüzden o sırada Sir Antony'de söz konusu olan stantlara götürülme gereğinden daha uzun sürdü. Bu mağazadaki koşullara önceleri aldığım ceketler yüzünden yabancı değildim ve ben aradığım takım elbiseyi nerede bulacağımı satıcıdan daha iyi bilmekteydim. Söz konusu olabilecek takımların durduğu standa doğru yürüdüm ve çok belirli bir örneği işaret ettim, satıcı onu görmem için askıdan indirdi. Kumaşın kalitesini tetkik ettim ve hemen kabinde denedim. Birkaç kez eğildim ve geriye doğru kaykıldım ve pantolonun bana uyduğunu saptadım. Ceketi giydim, aynanın önünde birkaç kez döndüm, kollarımı kaldırdım ve sonra gene indirdim, ceket de pantolon gibi uyuyordu. Takım elbise ile mağazanın içinde birkaç adım attım ve bu fırsattan yararlanarak gömleği ve çorapları seçtim. Sonunda takım elbiseyi üzerimde bırakacağımı ve gömlekle çorapları da giyeceğimi söyledim. Bir kravat seçtim, boynuma geçirdim, olabildiğince sıkı bağladım, kendime aynada bir kez daha onay verdim, ödedim ve dışarıya çıktım. Eski pantolonum ve kazağımı üzerinde Sir Antony yazılı bir çantaya koymuşlardı, öylece, elimde çantayla teyzemle buluşmak üzere Kohlmarkt'tan geçtim, onunla Karntner caddesindeki Gerstner restoranında, birinci katta randevulaşmıştık. Gerstner'de, törenden kısa süre önce, süreç içinde midemiz bulanmasın ya da bayılıp kalmayalım diye bir iki sandviç

yemek istiyorduk. Teyzem Gerstner'e gelmişti, bendeki değişimi kabul edilir sınıfına soktu ve ünlü eh napalım'ını söyledi. Ben şahsen o ana kadar yıllarca takım elbise giymemiştim, evet, o zamana kadar hep pantolon ve kazakla görülmüştüm, tiyatroya bile, şayet gidecek olduysam, yalnızca pantolon ve kazakla gitmiştim, özellikle gri pantolon ve kıpkırmızı, neşeli bir Amerikalının savaştan hemen sonra bana armağan ettiği, koyun yününden kaba örgülü bir kazakla. Bu kılıkla birkaç kez Venedik'e gittiğimi anımsıyorum ve de ünlü Teatro La Fenice'ye, diğerleri yanında bir seferinde Monteverdi'nin Tancred oyununa ki Vittorio Gui yönetmişti ve ben bu pantolon ve kazakla Roma'da, Palermo'da, Taormina ve Floransa'da ve nerdeyse bütün diğer Avrupa başkentlerinde bulunmuştum, bu giysileri evde nerdeyse hep giydiğimi bir kenara bırakalım, pantolon ve kazak berbatlaştıkça onları daha çok seviyordum, beni insanlar yıllarca bu pantolon ve bu kazak içinde tanıdılar ve bugün bile hâlâ o zamanki arkadaşlarım bu pantolon ve kazağı soruyorlar, ben bu giysileri yirmi beş yıldan uzun bir süre giydim. Birdenbire, dediğim gibi Graben'da Grillparzer Ödülü'nün verilmesinden iki saat önce üzerime iyice yerleşmiş olan bu giysilerin, Grillparzer adına bağlı olarak ve Bilimler Akademisi'nde verilecek olan onurlandırma için yakışıksız olduğu hissine kapılmıştım. Gerstner'de otururken birden pantolonun bana dar geldiği hissine kapıldım, ama bu olasılıkla yeni pantolonlarda hep böyledir diye düşündüm, ceket de birden bana çok dar geldi ve ceket konusunda da bunun normal olduğunu düşündüm. Kendime bir sandviç ısmarladım ve yanında bir bira içtim. Benden önce kimlerin bu Grillparzer Ödülü'nü aldığını sordu teyzem ve o anda aklıma Gerhart Hauptmann geldi, bir yerde okumuştum ve o sıralarda ilk kez Grillparzer Ödülü'nün varlığından haberdar olmuştum. Ödül sürekli olarak değil de yalnızca zaman zaman veriliyor dedim ve aralıklarla verilen ödüller arasında altı ya da yedi yıl ara oluyor diye düşündüm, belki de bazen yalnızca beş yıl, bilmiyordum, bugün de bilmiyorum. Bu ödül verilmesi olayı da beni doğal olarak sinirli yapıyordu ve kendimi ve teyzemi, artık törenin başlamasına yalnızca yarım saat kalan şu sırada oyalamaya çabalıyordum, tam da Graben'de tören için kendime yeni bir takım elbise alma kararı almış olmamın dehşet vericiliğini anlatıyordum ve Chester Barry ve Burberry firmalarının İngiliz takım elbiselerinin satıldığı Kohlmarkt'taki mağazalara gitmemin benim için doğal olduğunu anlatıyordum. Hazır bir giysi alacaksam eğer diye düşündüm gene, neden en birinci sınıfını almayayım ve üzerimdeki bu giysi Barry firmasının bir

takım elbisesiydi. Teyzem kumaşı bir kere daha yokladı ve İngiliz kalitesinden memnun kaldı. O ünlü eh napalım'ını bir kez daha söyledi. Kesimden söz etmedi. Klasik olandı bu. Bilimler Akademisi'nin bana Grillparzer Ödülü'nü vermesi gerçeği onu hem mutlu ediyormuş hem de gururlandırıyormuş, ama gururdan çok mutlu ediyormuş ve kalktı ve ben de onu izledim ve Gerstner'den aşağıya Kaertner caddesine indik. Bilimler Akademisi'ne gitmek için birkaç adım atmamız gerekiyordu. Üzerinde Sir Antony yazan çantadan çok iğreniyordum, ama bu durumu değiştiremezdim. Bilimler Akademisi'ne girmeden önce çantayı vereceğim dedim kendi kendime. Benim onurlandırılmamı kaçırmak istemeyen birkaç dost da yoldaydı, onlarla akademinin girişinde buluştuk. Orada birçok kişi toplanmıştı ve tören salonu dolmuş gibi gözüküyordu. Dostlar bizi serbest bıraktılar ve holde bizi karşılayacak bir kişiyi bulmaya çalıştık. Teyzemle birlikte birkaç kez akademinin holünde bir oraya bir buraya gittik, ama bir tek kişi bile bizi en ufak biçimde dikkate almadı. O zaman içeriye girelim, dedim ve salonda birinin bizi karşılayacağını ve gereken yere teyzemi ve beni götüreceğini düşündüm. Girişteki her şey akıl almaz bir töreni işaret ediyordu ve ben sanki bacaklarımın titremekte olduğu hissine kapıldım. Teyzem de durmadan bizi karşılayacak birini arayıp durdu. Böylece biz tören salonunun kapısında durduk ve bekledik. Ama insanlar yanımızdan geçip gidiyor ve bize durmadan çarpıyorlardı ve biz beklemek için en uygunsuz yeri seçtiğimizi kavradık. Acaba bizi kimse karşılamayacak mı? diye düşündük. Birbirimize baktık. Salon nerdeyse hınca hınç dolmuştu, hem de sırf Bilimler Akademisinin bana vereceği Grillparzer Ödülü için diye düşündüm. Ve kimse beni ve teyzemi karşılamıyor. Seksen bir yaşında olmasına rağmen çok güzel, şık, zeki görünüyordu teyzem ve o anlarda bana şimdiye dek olmadığı kadar cesur geldi. Artık birkaç filarmoni müzisyeni de yerini almıştı ve her şey törenin başlayacağına işaret ediyordu. Olayın en önemli kişileri olması gereken, diye düşündüğümüz, bizi kimse dikkate almıyordu. Bu yüzden o anda aklıma bir fikir geldi: içeriye girelim bari dedim teyzeme ve salonun ortasındaki birkaç boş yer olan koltuklara oturalım ve bekleyelim. Salona girdik ve salonun ortasındaki o boş yerleri aradık, birçok kişi ayağa kalkmak zorunda kaldı ve biz önlerinden geçerken bizden şikâyetçi oldular. Artık onuncu ya da on birinci sırada Bilimler Akademisi'nin tören salonunun ortasında oturmakta ve beklemekteydik. Bütün şeref konukları yerlerini almıştı. Ama tören doğal olarak başlamamıştı. Ve yalnızca ben ve teyzem nedenini biliyorduk.

Öndeki sahnede kısa aralıklarla heyecanlı beyler oradan oraya koşuşturuyordu, sanki bir şey aramaktaydılar. Ve gerçekten de bir şey arıyorlardı, yani beni. Beylerin sahnede oradan oraya koşuşturmaları bir süre devam etti, o sırada salondaki huzursuzluk yayıldı. Bu arada bilim bakanı bayan da gelmiş ve ilk sırada yerini almıştı. Hunger adlı akademinin başkanı tarafından karşılanmış ve yerine götürülmüştü. Başka bir yığın, tanımadığım, yüksek rütbeliler diye adlandırılanlar karşılanmış ve onlara, oturacakları birinci ya da ikinci sıraya dek eşlik edilmişti. Birden sahnedeki bir beyin bir başka beyin kulağına bir şey fısıldadığını ve aynı anda onuncu ya da on birinci sırayı eliyle işaret ettiğini gördüm, bir tek ben beni işaret ettiğini biliyordum. Şimdi olanlar şöyleydi: diğer beyin kulağına fısıldayan ve beni işaret eden bey, salona indi ve tam da benim sırama kadar geldi ve bu sırada bana kadar ilerledi. Evet, dedi, neden ilk sırada değil de burada oturuyorsunuz ki, oysa siz bu törenin başkişisisiniz, biz, gerçekten de biz dedi, siz ve refakatçiniz için iki yer ayırmıştık? Evet neden acaba? diye bir kez daha sordu, sanki salondaki bütün bakışlar bana ve bu beye çevrilmiş gibiydi. Bey, başkan bey sizin ön sıraya gelmenizi rica ediyor, lütfen ön sıraya gelin, sizin yeriniz hemen bayan bakanın yanında bay Bernhard. Peki dedim, bu kadar basitse tabii ki en ön sıraya geçerim bay başkan Hunger şahsen gelip beni davet ederse, evet bir tek bay başkan Hunger şahsen beni davet ederse. Teyzem bu sahnede sustu ve tören konuklarının hepsi bize bakıyordu ve bey gene bütün sıradan geçip gitti ve sonra öne yöneldi ve orada bayan bakanın yanında oturan başkan Hunger'in kulağına bir şeyler fısıldadı. Bunun üzerine salonda büyük bir huzursuzluk oldu, filarmonicilerin çalgılarında yaptıkları prova yüzünden tamamen korkunç bir duruma dönüşmedi ve ben başkan Hunger'in bana yöneldiğini gördüm. Şimdi sağlam durmak var diye düşündüm, ödünsüzlüğü, cesareti, tutarlılığı kanıtlamak. Onlar seni kelimenin tam anlamıyla nasıl karşılamadılarsa sen de onları karşılama diye düşündüm. Başkan Hunger yanıma vardığında üzüntü duyduğunu söyledi, tam olarak neden üzüntü duyduğunu söylemedi. Teyzemle birlikte ön sıraya gelmeliymişim, bana ve teyzeme bayan bakan ile kendisi arasında yer ayrılmışmış. Teyzem ve ben böylece başkan Hunger'in ardından ön sıraya geçtik. Oturduğumuz ve bütün tören salonunda anlaşılmaz bir mırıldanmanın duyulduğu sırada tören başlayabilirdi. Sanırım filarmoniciler Mozart'tan bir parça çaldılar. Ardından birkaç kısa ya da uzunca konuşma yapıldı Grillparzer hakkında. Bir an ona doğru baktığımda bayan bakan Firnberg'in, adı böyle,

uyuduğunu gördüm, bu başkan Hunger'in de gözünden kaçmadı, çünkü bayan bakan hafif bir sesle de olsa horluyordu, dünyaca bilinen bakanlara has biçimde hafif hafif horluyordu. Teyzem tören olayı denen olayı büyük bir dikkatle izliyordu, arada bir, konuşmaların birinde sözlerin çok aptalca ya da yalnızca çok gülünç olduğunda onaylar gibi bana bakıyordu, ikimizin de deneyimi vardı. Sonunda, aşağı yukarı bir buçuk saat sonra, başkan Hunger ayağa kalktı ve sahneye çıktı ve Grillparzer Ödülü'nün bana verildiğini duyurdu. Çalışmam hakkında birkaç övgü dolu söz etti, oyunlarımdan bazılarının adlarını saymayı ihmal etmedi, bunlar bana ait olmalıymış, ama ben bunları hiç yazmamıştım ve benden önce Grillparzer Ödülü'nü alan Avrupa'dan bir dizi ünlü kişiyi saydı. Bay Bernhard ödülü Boris için Şölen adlı tiyatro oyunu için alıyor, dedi Hunger (oyun bir yıl önce Burg Tiyatrosu tarafından Akademi Tiyatrosu'nda son derece kötü biçimde sahneye konmuştu) ve ardından sanki beni kucaklayacakmış gibi kollarını uzattı. Benim kürsüye çıkmam gerektiğinin işareti verilmişti. Kalktım ve Hunger'e doğru yürüdüm. Elimi sıktı ve bana ödül beratı diye anılan beratı verdi, ki bu da şimdiye kadar aldığım bütün diğer ödül beratları gibi kusursuz bir zevksizliğe sahipti. Niyetim bu kürsüde bir şeyler söylemek değildi, zaten benden böyle bir şey de istenmemişti. Böylece sıkılganlığımı bastırmak için kısacık bir teşekkür ederim dedim ve aşağıya salona indim ve oturdum. Bunun üzerine Hunger bey de oturdu ve filarmoni Beethoven'den bir parça çaldı. Filarmoniciler çalarken sona ermekte olan törenin, garipliği ve zevksizliği ve düşüncesizliğinin henüz bilincime yerleşmesinin olanaksızlığını düşündüm. Filarmoniciler çalmayı henüz bitirmekteyken bayan bakan Firnberg kalktı ve hemen o sırada başkan Hunger de kalktı ve ikisi birden sahneye çıktılar. Şimdi salondaki herkes kalkmıştı ve sahneye doğru ilerlediler, doğal olarak da bayan bakana ve bayan bakanla konuşmakta olan başkan Hunger'e doğru. Teyzemle beraber rencide edilmiş gibi orada gittikçe artan bir ne yapacağını bilememe durumunda ayakta duruyor ve sayıları bine yaklaşan insanın gittikçe kızgınlaşan laflarını duyuyorduk. Bir süre sonra bayan bakan kalabalığa bakıp sesindeki taklit edilemez bir küstahlık ve budalalıkla: iyi ama, şair bozuntusu nerede? dedi. Tam olarak yanında duruyordum, ama kendimi tanıtmaya cesaret edemedim. Teyzemi aldım ve salonu terk ettik. Kimse bizi engellemedi ve herhangi birinin dikkatini de çekmedik, saat öğlen bire doğru Bilimler Akademisi'ni terk ettik. Dışarıda dostlarımız bizi beklemekteydi. Bu dostlarla Gösser Bira Kliniği diye anılan yere gittik. Bir

filozof, bir mimar, onların eşleri ve erkek kardeşim. Hepsi de neşeli kişiler. Ne yediğimizi anımsamıyorum şimdi. Yemek sırasında ödülün kaç para olduğu sorulduğunda ödülün parasal karşılığının olmadığı ilk kez kafama dank etti. Onurumun kırılmasının daha da aşağılık bir utanmazlık olduğunu o zaman daha iyi hissettim. Bir Avusturyalının yaşayabileceği en büyük şereflerden biri Bilimler Akademisinin Grillparzer Ödülü'nü almaktır, dedi masadakilerden biri, sanırım mimar olandı. İğrençlik, dedi filozof. Erkek kardeşim pek çok fırsatta hep olduğu gibi suskundu. Yemekten sonra birden yeni aldığım takım elbisenin çok dar olduğu duygusuna kapıldım ve uzun süre düşünmeden Kohlmarkt'taki dükkâna gittim, yani Sir Antony'ye ve orada kibarlığı asla elden bırakmadan oldukça kuvvetli bir ses tonuyla takım elbiseyi değiştirmek istediğimi söyledim, bilindiği üzere takım elbiseyi yeni almıştım, ama bana en az bir numara küçük olduğunu söyledim. Benim kararlılığım kendisiyle konuştuğum satıcının hemen giysiyi aldığım standa yönelmesini sağladı. Hiç karşı koymadan aynı takımın bir numara büyüğünü giydirdi bana, bende de hemen bu takımın uyduğu hissi uyandı. Daha birkaç saat önce nasıl olmuştu da ben bir numara küçük olan takım elbisenin bana uyduğunu sanmıştım. Şimdi ise tam uygun olan takım elbiseye sahip olmuştum ve çok büyük bir rahatlama ile mağazadan dışarıya çıktım. Ben o sırada geri verdiğim takımı kimin alacağını bilmiyordum, benimle birlikte Viyana'daki Bilimler Akademisi'nin Grillparzer Ödülü'nün verilişi sırasında oradaydı belki de diye düşündüm. Bu saçma bir düşünceydi. Bu saçma düşünceyle kendime geldim. Teyzemle zevkli bir gün geçirdim ve hep Bilimler Akademisi'nin Grillparzer ödül töreninde giydiğim halde Sir Antony'de takım elbisemi nasıl utanmazca değiştirdiğime gülüp durduk. Kohlmarkt'taki Sir Antony mağazasındakilerin bu derece anlayışlı oluşlarını asla unutmayacağım.

Alman Endüstrisi Birliği Kültür Dairesi Ödülü

Bindokuzyüzaltmışyedi yazında üç ay Viyana'daki akıl hastanesi Steinhof'a bugün de bitişik olan akciğer hastanesinin yedi odası olan ve her birinde iki ya da üç hastanın yattığı Hermann Pavyonu'nda kalmıştım, ben oradayken benim ve bir teoloji öğrencisinin dışında bütün hastalar ölmüştü. Bunu belirtmek zorundayım, çünkü bundan sonrakiler için doğrudan doğruya kaçınılmaz. Çoğu zaman olduğu gibi bir kez daha var olma olanağımın sınırına dayanmıştım ve doktorlar tarafından terk edilmiştim.

Bana birkaç aydan fazla bir zaman tanımamışlardı, en iyi durumda altı ay kadar veriyorlardı, ben de kaderime boyun eğmiştim. Gırtlağım bir doku testi yapılmak amacıyla kesilmiş ve altı hafta boyunca benim durumumda yaşam boyu sürecek Morbus Boeck diye anılan bir akciğer hastalığının saptanmasına kadar kanserden ölüp gideceğim inancıyla baş başa bırakılmıştım ki bu hastalık da bugüne kadar kesinliğe kavuşturulamadı, bugüne kadar bu tahminle varlığımı sürdürüyorum ve sanırım çok daha yoğun bir biçimde. O zamanlar, Hermann Pavyonu'nda yüzde yüzlük ölüm adayları arasında tıpkı onlar gibi çok yakın olan sonumu kabullenmiştim. Yaz anımsadığım üzere özellikle sıcaktı ve tarihe geçen İsrail ve Mısır arasındaki altı gün savaşının şiddeti ortalığı kasıp kavuruyordu. Hastalar otuz derece sıcaklıkta yataklarında gölgede yatıyorlar ve gerçekten de hepsi, tıpkı benim yaptığım gibi ölmek istiyorlardı ve hepsi de, daha önce söylediğim gibi ardı ardına arzularına uygun olarak öldüler, eski polis memuru Immerhof da, o yan odada yatıyor ve gücü yettiği sürece her gün benim odama benimle altmış altı oynamak için geliyordu, o kazanıyor, ben kaybediyordum, haftalarca o kazandı, ben kaybettim, o ölüp ben hayatta kalana kadar. Tutkulu altmış altı oyuncuları olan bizler zaman öldürmek için o ölünceye kadar altmış altı oynadık. Benimle son partiyi oynayıp kazanmasından yalnızca üç saat sonra öldü. Yanımda teoloji öğrencisi yatıyordu, onu birkaç hafta içinde yaşam ve ölüm arasında kuşku duyan birine ve sanırım yaşam boyu sürecek biçimde iyi bir katoliğe dönüştürmüştüm. Hastanenin şimdiki durumundan, günbegün süren doktor ve hastabakıcı ve hasta olaylarından verdiğim örneklerle onu bağnaz katolikliğe karşı sağlam bir temele oturtmuştum, ayrıca Viyana'nın Batı tepesi olan uyuz ve rüzgârlı Baumgartner tepesinin her yanındaki kötü ve iğrenç din adamlarından örnekler vererek, öğretilerimin öğrencisinin gözlerini açmam benim için zor olmadı. Sanırım ana babası da verdiğim derslerden memnun kaldı, dersleri tutkuyla verdim, oğulları bildiğim üzere dinbilimci de olmadı, herhalde son derece iyi bir katolik olmuştur, ama dinbilimci değil, bugün o, ne yazık ki bütün Orta Avrupa'daki diğerleri gibi demek zorundayım, oldukça başarısız, bir kenara itilmiş eylemsiz bir sosyalist oldu. Ama koşulsuz olarak yapıştığı tanrısı hakkında onu aydınlatmak ve hasta yatağında uyuyup kalmış kuşkucuyu uyandırma konusunu açıklığa kavuşturmak bana büyük zevk vermişti, tıpkı beni uyandırdığı ve belki de hayatta kalmam anlamına gelişi gibi. Bunları anlatıyorum, çünkü Alman Endüstrisi Birliği Kültür Dairesi Ödülü diye

adlandırılan ödülü düşündüğümde, tüm umutsuzluğu ile boğucu yaz sıcağındaki hastane hemen gözümün önünde canlanıyor da ondan. Hastaları ve yakınlarını görüyorum, hem hastaları hem yakınlarını gittikçe daralan boğazlarına sarılı umutsuzlukla, ikiyüzlü doktorları, bağnaz hemşireleri, bu pis kokulu ve boğucu hastane koridorlarındaki bir yığın körelmiş karakteri, hainlik ve isteri ve kurban etmenin aynı ölçüde insanı yok etme amacına yöneldiği yeri görüyorum ve sonbaharda binlerce ve on binlerce Rus kargasının havada hastanenin üzerinde öğleden sonra gökyüzünü koyulaştırıp kararttıklarını ve şamatalarıyla bütün hastaların kulaklarını mahvettiklerini duyuyorum. Akciğer hastalarının attığı tükürük dolu kâğıt mendili sincapların gagalayıp onlarla delirmiş gibi ağaçlara koştuklarını görüyorum. Ünlü doktor Salzer'in kentten gelip Baumgartner tepesine çıkışını görüyorum, ünlü profesör Salzer'in zarafetiyle ameliyat odasında hastaların akciğer loblarını kesmek için koridorlardan geçişini; gırtlak ve göğüs kafesinde uzmanlaşmıştı profesör, profesör Salzer gitgide daha sık Baumgartner tepesine gelir olmuş ve gitgide daha çok hastanın daha az gırtlağı ve gittikçe daha az göğüs kafesi kalmıştı. Hepsinin profesör Salzer'in huzurunda nasıl eğildiklerini görüyorum, oysa alanındaki iyilerin en iyisi olan profesör mucize yaratamaz ve yalnız en iyi niyetle ve en büyük hünerle hastaları keser ve sakatlayabilirdi ve o her hafta titizlikle hazırlanmış bir plana göre eyleminin kurbanlarını yüksek sanatıyla, o olmadan doğal biçimde gidecekleri yerde, çok daha erkenden mezara gönderirdi, elinde değildi bu, tam tersine o ve sanatı ve zarafeti tamamen yüksek, evet en yüksek ahlakı tarafından yönlendiriliyordu. Herkes dostum Paul Wittgenstein'ın dayısı olan profesör Salzer tarafından ameliyat edilmek istiyordu, kentin üniversite otoritesindendi, o kadar yaklaşılmazdı ki, önündeyken sesleri kısılıyordu. Profesör geliyor deniyordu ve bütün hastane kutsal bir alana dönüşüyordu. İsrail ve Mısır arasındaki altı gün savaşı doruk noktasındaydı, teyzem her gün kavurucu sıcakta iki saatlik bir tramvay yolculuğundan sonra bana, Baumgartner tepesine birkaç kilo gazete getiriyordu, aralarında Kargaşa'nın ilk nüshası vardı. Buna bir an bile sevinebilmek için çok halsizdim. Sevinememem, güzel basılmış kitaptan gururlanmamam dinbilimi öğrencimi şaşırttı, kitabı saklayamamıştım bile. Bütün ziyaret saati boyunca teyzem yanımda kaldı, her ameliyattan sonra kustuğumda tası ne kadar sıklıkla çenemin altına tutmuştu. Solumda ve sağımda ölenler gibi gırtlağımda aynı deneme ameliyatıyla orada yatıyordum ki, Alman Endüstrisi Birliği Kültür Dairesi Ödülü'nü aldığım

haberi geldi. Bu eğlendirici olmaktan ziyade acıklı olan girişi anlattım, çünkü o zamanlar adı geçen bu ödülün her şeyden öte ne kadar memnuniyet verici olduğunun nedenini belirtmek istedim. Hastaneye alınmam için, ki ben Baumgartner tepesindeki hastaneye sevk edilmek zorundaydım!, her şeyden önce on beş bin şilin yatırmam gerekmişti, doğal olarak bu para bende yoktu ve teyzem borç vermişti. Ama teyzeme bu parayı mümkün olduğunca çabuk geri ödemek istiyordum, böylece Baumgartner tepesindeki hastaneye sevk edilir edilmez yayıncıma bu yekûnu yazdım, tam olarak yayımcıma değil de editörüme yazıp yayıncımın bana iki bin mark göndermesini istedim. Benim başvurumun ardından birkaç gün içinde bana iki bin mark gönderilmişti. Bunun üzerine editörüme yazıp yayımcıma iki bin mark için teşekkür edeceğimi bildirmiştim, ama tam editörüme mektubu yollamıştım ki, bana telgrafla yayıncıya teşekkür etmeyin! diye bildirmişti, nedenini bilmiyordum. Yayıncının isteksiz olduğunu, kendisinin iki bin markı özel hesabından çekerek gönderdiğini öğrendim. Bir ölüm koğuşuna sırf kabul edilmek için on beş bin şilin bulmak zorunda kalmak acı, ama durum böyleydi, koşullar buydu. Kısacası bu koğuşa geldi haber, Alman Endüstrisi Birliği Kültür Dairesi Ödülü haberi. Ödülün verilişi sonbaharda gerçekleşecekti, Eylül'de mi Ekim'de mi anımsamıyorum. Şurası kesin ki hastaneden çıkarıldığımdan iki ya da üç gün sonra Regensburg'a gittim, ödülün oradaki belediye binasında verilmesi düşünülüyordu. O zamanlar benimle birlikte kadın şair Elisabeth Borchers de ödül almıştı. Güçsüz bacaklarım ve büyükbabamın ufak askılı çantasıyla Regensburg'a gittim. Bu Regensburg yolculuğu boyunca sekiz bin markı, Tuna'yı yukarı doğru katederken alacağım büyük yekûnu düşündüm. Gözlerim kapalıyken sekiz bin markın hayalini gördüm ve beni bekleyen Regensburg'un güzelliğini kurdum kafamda. Thurn und Taxis oteline inmeliydim, yani ünlü bir adrese. Hastalığım bütün yolculuk boyunca kompartımanın penceresinde uyuklamama neden oldu, Tuna, gotik, Alman imparatorları diye düşünüp durdum hep, uyuklamamdan her uyanışımda önce sekiz bin markı düşündüm. Bana ödülü veren Alman Endüstrisi Birliği Kültür Dairesi sözcüsü bay Rudolf de le Roi'yı tanımıyordum. Belki de hastalığımı biliyordur ve bu hastalık yüzünden bana ödülü layık görmüştür diye düşünüyordum. Bu düşünce bir küçültmeydi, çünkü ben ödülü seve seve Kargaşa ya da Don için almak isterdim, Morbus Boeck için değil. Ama kafa karıştırmamalıydım, kendime bunu yasakladım, ödülü henüz almadan önce değerini azaltmamalıydım. Doderer ve Gütersloh senden önce bu ödülü

aldı, diye düşündüm, değeri olan seviyeli büyük yazarlar, bu iki ünlüyle hiçbir yakınlığım olmasa da ve olamazdı da. Daha üç gün önce hasta yatağı, şimdi ise seni gotiğin beklediği Regensburg'a yolculuk diye düşündüm. Tuna gittikçe daraldı, doğa gittikçe daha da hoşlaştı, sonunda birden gene sıkıcı ve gri ve tatsız olduğu yerde Regensburg vardı. İndim ve Thurn und Taxis oteline gittim. Gerçekten de birinci sınıf bir oteldi Regensburg gibi bir kent için. Hoşuma gitti ve gerçekten de otelde kendimi iyi hissettim, ilk andan itibaren yalnız kalmamıştım, Elisabeth Borchers bana eşlik etmişti, onunla daha önce Lüksemburg'da karşılaşmıştık, o bir yığın yazar buluşması diye anılan buluşmalardan birinde, oraya yirmili yaşlarım sırasında şiirlerimle gitmiştim. Böylece bütün dünyadaki otellerin hepsinde, oralara yalnız girdiğimde beni her zaman yakalayan sıkıntı gelmemişti üzerime. Borchers'in zeki bir kişi ve şirin bir bayan olduğunu biliyordum ve şöhreti bende en doğru biçimde onandı. Kentte gezindik, neşelenerek güldük ve fırsattan yararlanıp içten zevk aldığımız bir akşam geçirdik. Doğal olarak çok geçe kalmadık, hastalığım beni kısa sürede yatağa attı. Ertesi gün bay Rudolf de le Roi'yı tanıdım, bir de Akzentenin yayıncısı Hans Bender'i, sandığım üzere bana ödül verilmesinde onun da oyu vardı. Bende hâlâ Borchers ve BenderTe Regensburg'daki gotik bir çeşmenin yanında çekilmiş bir fotoğraf var. Kenti beğenmedim, soğuk ve itici, Borchers ve verilecek olan sekiz bin mark olmasaydı sanırım bir saat sonra oradan ayrılırdım. Bu orta büyüklükteki, sakinlerinin ömür boyu kendilerini çirkinleştirdikleri ünlü yapılara sahip olan kentlerden ne kadar da nefret ediyorum. İçlerinde gittikçe budalalaşan insanların sefalet içinde ömür sürdürdükleri kiliseler ve dar sokaklar. Salzburg, Augsburg, Regensburg, Würzburg, hepsinden nefret ediyorum, çünkü buralarda yüzyıllardır budalalık tekrar tekrar fırınlanır. Ama ben durmadan sekiz bin markı düşünüyordum. Morbus Boeck hastalığım sırasında o kadar çok borcum birikmişti ki şimdi hepsini ödeyebilecektim diye düşündüm. Sonunda bana da bir miktar para kalacaktı. Böylece Alman Endüstrisi Birliği Kültür Dairesi (tüm bu resmi sıfatı her zaman doğru yazma gayreti içindeyim) Ödülü'nün verileceği sabahı bekledim. Bay de le Roi beni ve Borchers'i otelden aldı ve Alman gotiğinin en kıymetli binalarından biri sayılan belediye binasına gittik. İçeriye girdiğimde üzerimde bir baskı ve boğuntu hissettim, ama kendi kendime cesaret, cesaret, yalnızca cesaret dedim, başına gelecek her şeye katlan ve sekiz bin marklık çeki al ve toz ol. Tören epey kısa sürdü. Alman Endüstrisi Birliği'nin o zamanki başkanı bay von

Bohlen und Halbach bana ve bayan Borchers'e ödülü verecek olan kişiydi. Doktor de le Roi ile ön sırada yerlerimizi almıştık. Sağımızda ve solumuzda kentin ileri gelenleri ve ağır nişanı ile belediye başkanı da oturuyordu. Bir akşam önce fazla yemek yemiştim ve kendimi berbat hissediyordum. Bir konuşma yapılıp yapılmadığını şimdi anımsamıyorum, ama herhalde yapılmıştır, çünkü böyle bir tören konuşmasız olmaz. Şeref konukları belediyenin tören salonunu hınca hınç doldurmuştu. Nefes bile alamıyordum. Bu tören salonunda boğulmak üzereydim. Her şey ter ve onur doluydu. Ama bir akşam öncesi bayan Borchers ve ben o kadar çok gülmüştük ki, bu bile her şeye değerdi. Buna bir de eklenecek olan sekiz bin mark vardı! Bütün büyü sona erecek ve elimize çek verilecek! diye düşündüm. Tabii burada da bir oda orkestrası yerini almıştı, ne çaldıklarını şimdi anımsamıyorum. Ve sonra anımsadığım kadarıyla tamamen sürpriz biçimde o önemli an gelivermişti. Başkan von Bohlen und Halbach sahneye çıktı ve bir nottan şunları okudu: ...ve bu nedenle Alman Endüstrisi Birliği bindokuzyüzaltmışyedinin ödüllerini bayan Bernhard ve bay Borchers'e veriyor! Komşum kasıldı kaldı, farkına vardım. Bir an dehşet geçirdi. Elini sıktım ve yalnızca çeki düşünmesini söyledim, bay Borchers ve bayan Bernhard ya da bay Bernhard ve bayan Borchers, ki aslı buydu, hiç fark etmez dedim. Bayan Borchers ve ben Regensburg belediyesi sahnesine çıktık, söz konusu olan kişiler, belki bir de bay de le Roi ve bay Bender dışında bay von Bohlen und Halbach'ın yanılgısının farkına varmamıştır, her ikimiz de sekiz bin marklık çekleri aldık. Korkunç kentte bir gün daha geçirdik ve ben teyzemin yanında iyi bakıldığım Viyana'ya döndüm. Geçen yıl Alman Endüstrisi Birliği Kültür Dairesi'nin jübile kitabı adlı kitapçığını aldım, yıllık diye adlandırılanı, bunda ödül alan herkes gururla anılıyordu. Bir tek benim adım eksikti. Acaba anımsadığım kadarıyla son derece içten olan bay doktor de le Roi, bu arada kendi suçum olmadan sürdüğüm yaşam tarzım yüzünden mi beni şeref listesinden çıkartmıştı? Ne olursa olsun ben burada Alman Endüstrisi Birliği Kültür Dairesi Ödülü'nü aldığımı bildirme olanağını elde ediyorum. Hem de Regensburg'da. Hem de Regensburg'un gotik belediye binasında. Beş yıl boyunca hiçbir şey yazmadıktan sonra bir yılda (1962) Viyana'da Donu yazdığımda geleceğim o zamana kadar olduğundan daha da umutsuzdu. Donu Insel yayınevinde editör olan bir dosta yollamıştım ve dosya üç gün içinde kabul edilmişti. Ama kabul edildiğinde ben çalışmanın tamamlanmamış olduğunu görüp bu yetersiz biçimiyle yayımlanamayacağını kavramıştım. Don 'daki başlık gerektiren

bölümleri ve kitabın tümünü baştan, son derece yoğun bir trafiğin işlediği, Eschenheimer kulesi yakınlarındaki, benim için söz konusu olabilecek en ucuz seçeneklerden biri olan bir Frankfurt pansiyonunda yazmıştım. Sabah saat beşte kalkıyor ve cam kenarındaki küçük masaya oturuyor ve öğlene kadar beş ya da sekiz ya da on sayfayı tamamladığımda bunlarla Insel yayınevindeki editörüm bayana koşuyor onunla bu sayfaların elyazmalarında nerelere gireceğini konuşuyordum. Bütün kitabı bu Frankfurt haftalarında tamamen değiştirmiştim, birçok, belki de yüz sayfayı atmıştık ki sanırım o zaman kabul edilir olmuştu ve dizilebilirdi. Düzelti nüshası basıldığında ben Varşova yolculuğundaydım, orada sanat akademisinde eğitim gören bir bayan arkadaşımı ziyaret etmekteydim. En soğuk mevsimde Dziekanka diye anılan yerde kalıyordum, burası hükümet sarayının hemen yanındaki bir öğrenci yurduydu, haftalarca güzel ve heyecan verici ve gizemli bir kent olan Varşova'da dolaşmış ve düzeltileri okumuştum. Öğlenleri yazarlar kulübü denilen yerde yemek yiyordum ve akşamları daha iyi yemeği olan oyuncular kulübünde. Yaşamımın en mutlu günlerinden birini geçirdim Varşova'da, düzeltiler hep paltomun cebindeydi, sohbet arkadaşım komedyen Lec'di, o ünlü aforizmalarını karısının yemek reçetesi kitabına yazmıştı ve beni sıkça evine davet ediyordu ve ara sıra da bana bir kahve ısmarlıyordu Nowy Svviat'ta. Altmışüç ilkbaharında yayımlanan kitabım bana mutluluk veriyordu, aynı anda da Zeit'ta Zuckmayer'in bir sayfalık yazısı çıkmıştı. Ama genel eleştiri furyası geçtikten sonra, ki son derece şiddetli ve tamamen tartışmalıydı, en utandırıcı övgüden en kötücül parçalamaya uzanıyordu, ben birden yıkılmış ve korkunç bir umutsuzluk çukuruna düşmüştüm. Edebiyatın umudum olduğu yanılgısında boğulmak zorunda kaldığıma inanıyordum. Bundan böyle edebiyat hakkında hiçbir şey duymak istemiyordum. Beni mutlu etmemişti, tam tersine boğucu ve leş gibi kokan bir çukura atmıştı, artık buradan çıkış olmadığını düşünüyordum. Edebiyata lanet okudum, aynı zamanda kendi iffetsizliğime ve inşaat alanlarına gittim ve Klosterneuburger caddesindeki inşaat firması Christophorus'ta kamyon şoförlüğü işine girdim. Ünlü Gösser bira fabrikası için aylarca bira nakliyatı yaptım. Bu arada yalnız çok iyi kamyon kullanmakla kalmadım, aynı zamanda da bütün Viyana kentini o zamana kadar tanımadığım kadar iyi tanıdım. Teyzemin evinde oturuyordum ve hayatımı kamyon şoförü olarak kazanıyordum. Edebiyat hakkında bir şey duymak istemiyordum, sahip olduğum her şeyi ona aktarmıştım ama o beni buna karşılık çukura atmıştı.

Edebiyattan nefret ediyordum, bütün yayıncılardan ve yayınevlerinden ve bütün kitaplardan. Don u yazarken sanki akıl almaz bir sahtekârlığın içine düşmüşüm gibi geliyordu bana. Deri ceketimle şoför mahalline kendimi attığımda mutluydum ve eski Steyrer kamyonuyla kentte oradan oraya gürlüyordum. Şimdi yıllar önce kamyon şoförlüğü eğitimi almış olmamın ne kadar iyi olduğu ortaya çıkmıştı, yıllar önce Afrika'ya gitmek için bunu yapmıştım, ama bugün bildiğim üzere, doğrudan doğruya mutsuz koşullar yüzünden bu iş gerçekleşmemişti. Tabii Gösser bira fabrikasında şoför olarak çalışma mutluluğunun da bir sonu gelmişti. Birden işimden nefret ettim ve bıraktım, bir günden ötekine ve odamda yorganın altına gömdüm kendimi teyzemin evinde. Durumu kavramıştı, çünkü bir gün beni birkaç aylığına birlikte yaylaya gitmeye davet etti. Birkaç ay büyük kentin kesin olan hainliğini ve verdiği zararı üzerimizden atmak, kendimizi doğaya vermek ikimize de iyi gelecekti. Hedefi Salzburg eyaletindeki Sankt Veit'tı, yıllarca hasta olarak yattığım akciğer hastanesinin yakınındaki yöre, sekiz yüz metre yükseklikte ve dolayısıyla yenilenme için son derece ideal bir yer. Erken bir sabahta yayla yolculuğumuz Batı istasyonundan başladı, teyzem ve onun işsiz refakatçisi olan ben. Daha tren Batı istasyonundan hareket ettiğinde kırsalı lanetlediğimi ve Viyana kentini özlediğimi söylemek zorunda mıyım? Tren Viyana'dan uzaklaştıkça ben daha üzgün oldum, şimdi bir hata yapıyorum diye düşündüm, Viyana'ya sırtımı dönerek ve teyzemle kırsala giderek, ama artık bu hatayı düzeltemem. Ben kırsal insanı değilim, kent insanıyım, dedim kendi kendime ve geri dönüş yoktu. Doğal olarak kırsalda mutluluğu bulamamıştım, insanlar canımı sıkıyordu, hatta onlardan iğreniyordum, doğa canımı sıkıyordu ve ondan iğreniyordum, insanlardan ve doğadan nefret etmeye başladım. Tarlalarda oradan oraya giden ve ormanlarda başı öne eğik koşan ve sonuçta bir şey yemeyen hüzünlü bir dalgına dönmüştüm. Böylece kırsala ve yayla yaşamına olan gizli muhalefetim beni felakete sürüklemişti, tam anlamıyla kendi kendimin son derece acınası bir karikatürüne dönmüştüm ve korkunç varoluş felaketime bağlanmıştım ki Özgür Hansestadt Bremen Edebiyat Ödülü geldi. Beni ruhsal durumumdan, hatta varoluş felaketinden kurtaran, ödülün kendisinden çok, on bin marklık ödülle yaşamın ucundan tutabileceğim, ona radikal bir dönüşüm verebileceğim, onu yeniden mümkün kılacağım düşüncesiydi. Ödül bana bildirilmişti, ödülün yekûnunu biliyordum, parayla yapılabileceklerin en akıllısını yapma olanağım oluyordu. Oldum olası kendime ait bir evim olması isteğini taşımıştım ve

doğru dürüst bir ev olmasa da çevremde, içinde istediğimi yapabileceğim, içine kendimi hapsedeceğim duvarlarım olsundu. Bu parayla kendime böyle duvarlar edineceğim diye düşünüyordum ve beni hemen Sankt Veit'ta ziyaret eden ve birkaç mülk öneren bir emlakçıyla ilişki kurdum. Bütün bu mülkler doğal olarak çok pahalıydı, ödül parasını aldığımda bunların fiyatının yalnızca bir bölümü geçecekti elime. Ama neden olmasın? diye düşündüm ve emlakçıyla Ocak başında Yukarı Avusturya'da buluşma ayarladım, o orada oturuyordu ve mülkler elinin altındaydı, oldukça eski, bana önerecekleri yıkık dökük çiftliklerdi, hepsi de yüz ve iki yüz bin şilin arasındaydı. Ama benim ödülümün karşılığı yetmiş bin şilindi. Bana uygun, içine kendimi hapsedebileceğim duvarları belki yetmiş bine de bulurum diye düşündüm, bir mülkü düşünürken bir ev gelmiyordu aklıma, duvarları düşünüyordum, hem de içine kendimi hapsedebileceğim duvarları. Yukarı Avusturya'ya gittim, teyzem de benimle birlikte geldi ve emlakçıyı bulduk. Adam bende iyi bir izlenim bıraktı, onu hemen beğenmiştim, çalışkandı ve karakteri bana kusursuz geldi. Bir metre karla kaplı bir kırsala geldik ve emlakçının evine bata çıka ulaştık. Bizi arabasına bindirdi ve bir nota bakarak görülecek mülklerin nerelerde olduklarını, ayrıca da bir mülkten diğerine hangi yolu izleyerek gideceğimizi açıkladı. Tam olarak on bir ya da on iki adet satışa hazır çiftlik evi not etmişti kâğıdına. Arabanın kapılarını kapattı ve görme yolculuğu başladı. Şimdiden kaim bir sis bütün doğaya çökmüştü ve biz bir şey görmüyorduk, emlakçının bize göstereceği ilk mülke doğru yol aldığı caddeyi bile görmüyorduk. Kendisi de önünde sisten başka bir şey görmüyordu, ama o yolu biliyordu ve biz de kendimizi ona teslim ettik. Teyzem de benim gibi meraklıydı, ikimiz de susuyorduk, teyzemin içinde neler oluştuğunu bilmiyordum, teyzem de benim içimde neler oluştuğunu bilmiyordu, emlakçı ikimizin içinde neler oluştuğunu bilmiyordu, bir kelime bile etmedi, birden durdu ve inmemizi söyledi. Gerçekten de sisin içinde önümde kocaman, büyük taş bloklardan örülmüş bir duvar gördüm. Emlakçı rezelerinden kopmuş büyük tahta bir kapıyı açtı ve biz büyük bir avluya girdik. Avluda da bir metre kar vardı, sanki sahipleri bu mülkü paldır küldür terk etmişler ve her şeyi olduğu gibi bırakmışlardı, sahiplerinin başına ağır bir kaza gelmiştir diye düşündüm. Mülk bir yıldır boş duruyordu, dedi emlakçı ve önümüzden ilerledi. Girdiğimiz her mekân için özellikle güzel bir mekân olduğunu söylüyordu ve durmadan da iki sözcükten oluşan olağanüstü orantılar sözlerini kullanıyordu ve her an çürümüş bir tabanın çökmesi ve becerikli bir

sıçramayla kendisini çürümüş tahtanın derinliğinden kurtarması onu tedirgin etmiyordu. Emlakçı önden, ardından da ben gidiyordum, benim arkamdan da teyzem geliyordu. Mekânlardan tahta kalasların üzerinden geçer gibi gittik, sanki berbat pis kokulu çamurlu bir çukurdan geçiyor gibiydik, arada bir arkamı dönüp teyzeme bakıyordum, ama o çok becerikliydi, benden ve emlakçıdan daha becerikli. On bir ya da on iki mekân vardı gezilecek, hepsi de tamamen harap olmuş durumdaydı ve benim düşündüğüm gibi binlerce değilse de yüzlerce kurumuş ölü fare ve sıçan kokusu vardı havada. Tabanların hepsi harap olmuş, çürümüştü ve pencere pervazlarının hepsi rüzgâr ve hava yüzünden kırık döküktü. Tamamen paslanmış, büyük, kir içindeki bir emaye fırının durduğu aşağı kattaki mutfakta musluk kapatılmamış ve su tabanın üzerine ve altına akmaktaydı ve emlakçı bir yıl önce evi terk eden sahiplerinin musluğu kapatmayı unuttuklarını söyledi ve gidip musluğu kapattı. Kendisi bu mülkü daha önce hiç gezmemiş, biz burayı gezdirdiği ilk kişilermişiz, kendisi olağanüstü isabetli orantılara hayranlık duymaktaymış. Teyzem bu mülkteki kokuya dayanabilmek için ağzına mendil dayamıştı. Sırf çürük kokusuna dayanabilmek için değil, ahırlardaki tabanlarda kocaman pislikler duruyordu, sahipleri bunları temizlememişti. Emlakçı durmadan olağanüstü orantılar deyip duruyordu ve o bu saptamayı daha sık olarak yaptıkça, ben, onun haklı olduğunu kavrıyordum, sonunda artık o mülkün olağanüstü orantıları olduğunu söylemedi, buna karşılık ben söyledim, hem de her an. Olağanüstü orantılar sözcüklerini gittikçe daha sık aralıklarla söyleyerek kendi kendimi kuvvetlendirdim ve sonunda tüm mülkün gerçekten de bütünüyle olağanüstü orantılara sahip olduğuna inandım. Bir andan ötekine bu mülkün bütünüyle müptelası oldum ve biz yeniden kapının önünde durup bir diğer mülke gideceğimiz sırada, ki emlakçı acele ediyordu, çünkü daha on ya da on iki yer vardı önümüzde, ben, bütün diğer mülklerle ilgilenmediğimi, alacağım yeri bulduğumu, onun bu yer olduğunu, çünkü bu yerin olağanüstü orantılara sahip olduğunu, bunların benim açımdan ideal olduklarını ve emlakçıyla hemen gereken anlaşmayı yapmak istediğimi söyledim. Benim bu sözlerim ve mülkü gezme arasında çeyrek saatten daha fazla bir zaman geçmemişti. Teyzem hayretler içinde kaldı, benim saçma bir şey yapmamamı söyledi, o bu duvarları dehşet verici buluyordu doğal olarak ve biz emlakçının evine anlaşma yapmak için geri dönmek üzere arabaya tekrar bindiğimizde, o arkamda bana tekrar tekrar bu işi bütünüyle daha iyi düşünmemi, bir gece uyumam gerektiğini söyledi.

Oysa benim kararım kesindi. Duvarlarımı bulmuştum. Emlakçıya Ocak sonunda yetmiş bin şilin ödemeyi teklif ettim, yani Bremen'deki ödülün verilişinden sonra, geri kalanını yıl içinde tamamlamayı. Gene de bu geri kalan yekûn yüz elli bin şilinden fazlaydı ve ben bu parayı nereden bulacağımı bilmiyordum, ama bunu dert edinmedim. Düşünmek, uyumak diyordu teyzem durmadan emlakçı anlaşmayı hazırlarken. Emlakçının yazarkenki, konuşurkenki tavrı ve çevresi hoşuma gidiyordu. Bense paranın önemli olmadığı yönünde konum aldım, bu tavır emlakçı üzerinde etkili oldu, karısı o sırada bize nefis bir yumurtalı yemek hazırlıyordu mutfakta. Nathal'ı, duvarlarımın adı böyleydi, ilk kez ve hiç de iyice görememememden, çünkü belirttiğim gibi tamamen sis içindeydi ve hele duvarları bırakın, duvarların çevresini, yani doğayı da hiç görmemiş, ancak tahmin ediyordum, yarım saat sonra ön anlaşma diye adlandırılan anlaşmayı imzaladım. Yumurtalı yemeği yedik ve bir süre daha emlakçıyla sohbet edip yanından ayrıldık. Bizi trene götürdü ve biz yaylaya geri döndük. Gerçekten de teyzemin dehşetten bir tek söz bile etmediği bu yolculukta itiraf etmeliyim ki tüylerim diken diken olmuştu, şimdi birden aslında ne olduğunu, nasıl bir işe giriştiğimi, çünkü gerçekte dehşet verici bir işe girişmiştim, düşündüm. Birkaç uykusuz gece geçirdim, doğal olarak aslında ne yaptığımı, neyi imzaladığımı, geriye kalan yüz elli bin şilini nereden bulacağımı anlayamadım. Ama Bremen'deki ödül günü gelecek ve ilk yetmiş bin şilinlik taksiti ödeyeceğim ve kurtulacağım diye düşündüm. Teyzem her türlü yorumdan kaçındı. Onunla birlikte olduğumdan bu yana ilk kez önerisini dinlememiştim. İşte böylece Bremen'e gittim, önceden tanımıyordum orayı. Hamburg'u biliyordum ve bugün de olduğu gibi orayı hep sevmiştim, Bremen'den ilk anda tiksindim, küçük burjuva, uygunsuz, kısır bir kent. İstasyonun hemen karşısında yeni yapılmış bir otelde bana yer ayrılmıştı, şimdi otelin adım anımsamıyorum. Bremen kentini görmek zorunda kalmamak için otel odama sığındım, ödülün verileceği sabahı bekledim. Bu ödül töreni Bremen'in eski belediye binasında olacaktı, orada da oldu. En büyük sorunum, benden toplananların önünde bir konuşma yapmamın istenmesiydi ve ben Bremen'deydim ve hâlâ böylesi bir konuşma için bir fikrim bile yoktu, oysa haftalardır bunun istendiğini biliyordum ve o gece bile böylesi bir konuşma için aklıma bir fikir gelmemişti ve sabah henüz bir fikrim yoktu. Kahvaltı ederken Bremen'le ilgili olarak aklıma Bremen Mızıkacıları geldi ve kafamda ana teması Bremen Mızıkacıları olan bir taslak hazırladım. Çayımı içtim ve yukarıya odama koştum ve yatağa

oturdum ve bir taslak hazırladım. İkinci bir taslak hazırladım ve de bir üçüncüsünü. Ardından fikrimin yanlış bir fikir olduğu kanısına vardım ve başka bir fikir bulmak zorunda kaldım. Ama zaman daralıyordu. Bu arada ben telefonla aranmıştım ve konuşmamın uzunluğu sorulmuştu. Telefona uzun değil dedim, hiç uzun değil, henüz böylesi bir konuşma için bir fikir bulmadığım halde bunu söyledim. Belediye binasındaki törenin başlamasından yarım saat önce yatağıma oturdum ve şu cümleyi yazdım "soğukla birlikte berraklık artar", şimdi artık topluluk önündeki konuşmam için kabul edilebilir bir düşünce gelmişti aklıma diye düşündüm. Bu cümlenin merkeze oturması ile kısa sürede birkaç başka cümle gelişti ve on ya da on iki dakikada hiç değilse yarım sayfa yazmış oldum. Tam da beni otelden alıp belediye binasına götürdükleri sırada konuşmamı bitirmiştim. Soğukla berraklık artar, diye düşündüm birkaç bey bana belediye binasına eşlik ederken, beni mahkemeye götürüyorlar duygusunu taşıyordum. Tutuklularını ortalarına almışlar ve onunla kente, belediye binasına girmişlerdi. Belediye binası tamamen dolmuştu, daha çok da okullu sınıflarla dolmuştu. Bu Bremen belediye binası da ünlü bir belediye binasıydı, bu belediye binası da, tıpkı bütün diğer ünlü belediye binalarının beni her zaman sıktığı gibi sıkıyordu. Burada da nişanlar parıldıyor, belediye başkanlarının kemerleri parlıyordu. Orada törensi bir biçimde ön sıraya götürüldüm ve belediye başkanının yanına oturmam gerekti. Adamın biri sahneye çıktı ve benim hakkımda konuştu. Benim ilk düzyazı kitabım hakkında yarım saat konuşmak için Frankfurt'tan gelmişti. Çok etkileyici konuştu ve hep övgüydü söyledikleri anımsadığım kadarıyla, ama ben söylediklerinden bir şey anlamamıştım. Sürekli Nathal'in duvarlarını düşünmekteydim, bir de bu duvarların parasını nasıl ödeyeceğimi. Para nakde çevrilinceye kadar ne kadar da uzun bir süre geçiyor. Bana övgüler düzen konuşmacım konuşmasını bitirdiğinde, görünüşe göre daha çok da okul çocukları hayranlıkla alkışladılar, bana sahneye çıkmam için işaret verildi. Sahnede o sırada bana berat takdim edildi, bugün bunun nasıl bir şey olduğu hakkında bir fikrim yok, artık bende değil, tıpkı bütün diğer beratların artık bende olmadığı gibi, yıllar içinde kayboldular. Şimdi artık beratım ve çekim elimdeydi ve ben kürsüye yöneldim ve notlarımdan soğukla artan berraklık üzerine yazdıklarımı okudum. Dinleyiciler tam benim konuşmamı dinlemeye hazırlanmışlardı ki, konuşmam bitti. Bremen Ödülü'nü alanların şimdiye kadarki konuşmaları arasında en kısa konuşmaydı, törenden sonra da bunu teyit ettiler. Orada durup fotoğrafçılar

için bir kez daha belediye başkanıyla tokalaşmak zorunda kaldım. Dışarıdaki koridorda birden hiç beklenmedik bir anda eski dostum, üç gün içinde Don u kabul eden editörüm karşıma çıktı, benimle yalnız kaldığını sandığı bir anda, güvenle bana: lütfen bana beş bin mark borç ver, çok ihtiyacım var, dedi. Olur, tabii dedim sonucunu hiç düşünmeden ve saat ikiden sonra Bremen bankaları açıldığında onunla bankaya gideceğimi ve çeki bozdurup ona beş bin Markı vereceğimi söyledim. O da bana ne kadar sık borç vermişti, tekrar tekrar ve parasal sıkıntılarımın felaketlerinden birinde beni kurtarmasından bu yana uzun bir süre geçmemişti henüz! Törenin hemen ardından şık bir restoranda yemek vardı, oradan saat ikide ayrıldım ve dostumla birlikte Don un çekini bozdurmak üzere bankaya gittim. Ne de olsa Bremen'den Giessen'e geçecektim ve orada Protestan bir eğitim yurdunda bir okuma yapacak ve buna karşılık iki bin mark alacaktım. O zaman gene yedi bin markım olacaktı. Bu düşünce beni yeniden mutlu etti. Ertesi gün Bremen'de, bir çatı odasında oturan bir başka dostumu ziyaret ettim, onunla iyi bir çay eşliğinde ve kurşuni Weser manzarasına karşı nefis bir biçimde tiyatro hakkında sohbet ettik, özellikle de Artaud hakkında konuştuk. Bu sohbetin hemen ardından Viyana'ya döndüm. Doğal olarak yeni edindiğim Nathal duvarlarımın arasına taşınma işini bekleyemez oldum. Sonunda ona tutunup kendi ellerimle iyi kötü restore edip sağlamlaştırıp ve sonra da yıllar içinde maliyetini karşıladığım hakkında burada bir şey yazmam gereksiz. Ama Bremen ödülü duvarımın itici gücü olmuştu, o olmasaydı belki de her şey başka bir yöne gidecek ve başka bir gelişim gösterecekti. Bremen Edebiyat Ödülü olarak anılan ödülle ilişkili olarak bir kez daha Bremen'e gittim, bu ikinci Bremen yolculuğundaki deneyimim hakkında susmak niyetinde değilim. Bir sonraki ödül alacak kişinin jüri üyesiydim ve oyumu Canetti'ye verme konusunda kesin kararlı olarak Bremen'e gittim, o kanımca o güne kadar hiçbir edebiyat ödülü almamıştı. Hangi nedenle olursa olsun benim için Canetti dışında birisi söz konusu olamazdı, diğer her adayı gülünç buluyordum. Jüri toplantısının yapıldığı yer bir Bremen lokantasındaki uzun bir masaydı sanırım, çevresinde oy verme hakkına sahip adamlar oturmuştu, aralarında ünlü senatör Harmsen de vardı, kendisiyle çok iyi anlaşırdım. Sanırım herkes adayını söyledi, hiçbiri de Canetti değildi, sıra bana geldiğinde ben Canetti dedim. Canetti'ye, dâhiyane bir gençlik yapıtı olan ve bu jüri toplantısından bir yıl önce yeniden basılan Körleşme için ödülün verilmesinden yanaydım. Birkaç kez Canetti adını andım ve her seferinde

uzun masanın çevresindeki suratlar asıldı. Masadakilerin çoğu Canetti'nin kim olduğunu bilmiyordu, ama Canetti'yi bilenlerden birkaç kişiden biri ben gene Canetti dediğim sırada birden: ama o da Yahudi, dedi. Ardından bir homurdanma oldu ve Canetti suya düştü. Kulaklarımda bugün bile bu ama o da Yahudi cümlesi çınlamakta, bugün masada kimin bu cümleyi ettiğini söyleyemesem de. Ama bugün bile sıklıkla bu cümleyi duymaktayım, bu cümle ürkütücü bir köşeden çıkıp geldi, şimdi bunu kimin söylediğini bilmesem de. Bu cümle benim önerim üzerine sürdürülecek her türlü tartışmayı, yani Canetti'ye ödül verilmesini temelinden boğdu. O zamanlar daha sonraki tartışmada asla yer almak istemedim ve susarak masada oturup kaldım. Zaman ilerlemişti ve bu arada bitmek tükenmek bilmeyen ürkütücü, yalnızca saçma sözlerle ve cehaletle bir araya getirebileceğim isimler anılmıştı ki, hâlâ bir ödül alacak kişi belirlenememişti. Beyler artık saate bakıyorlardı ve kanatlı kapıdan içeriye kızartma kokulan gelmekteydi. Bu yüzden masa öylece bir karar vermek zorunda idi. Şimdi gene anımsamadığım bir bey masanın üzerinde yığılı kitaplardan, bana öyle görünmüştü, öylesine Hildesheimer'in bir kitabını çekip çıkarttı ve altüst edici saf bir sesle ve nerdeyse öğle yemeği için kalkıldığı sırada: Hildesheimer'e versek ya, Hildesheimer e versek ya dedi, oysa Hildesheimer adı, saatlerce süren bütün tartışma içinde hiç geçmemiş bir addı. İşte şimdi Hildesheimer adı anılmıştı ve herkes sandalyelerinde kımıldadı ve rahatladılar ve birkaç dakika içinde Hildesheimer adına oy verdiler ve Hildesheimer Bremen Edebiyat Ödülü'nün yeni sahibi olarak belirlendi. Hildesheimer'in gerçekten kim olduğunu olasılıkla hiçbiri bilmiyordu. O anda basına da Hildesheimer'in iki saat süren toplantıdan sonra yeni ödül sahibi olduğu açıklaması yapıldı. Beyler kalktılar ve yemek salonuna geçtiler. Yahudi Hildesheimer ödülü almıştı. Benim için ödülün doruk noktası buydu. Bu konuda susmayı beceremedim.

Julius-Campe Ödülü

Bindokuzyüzaltmışdörtte Hamburg'daki Hoffmann und Campe Yayınevi'nin Heine- yayımcısı Julius-Campe anısına verdiği Julius-Campe Ödülü üçe bölündü ve on beş bin marklık ödül Gisela Elsner, Hubert Fichte ve bana verildi. Yazınla ilgili bir iş için aldığım ilk ödüldü ve Hamburg'dan gelen bir ödül olduğu için de beni özellikle ve bir de Heinrich Heine'nin ilk yayımcısının adıyla ayrılmaz biçimde bağlantılı olduğu için hayran

bırakıyordu kendisine, çünkü Julius-Campe Harz Yolculuğu'nu ve bir Alman şairin bütün zamanlarda yazdığı en iyi şiirleri yayımlayan ilk yayıncıydı. Doğal olarak Julius-Campe'nin kim olduğunu biliyordum, Brienitzer'in biyografisini okumuştum. Aslında Julius-Campe Ödülü bindokuzyüzaltmışdörtte hiç de verilmemişti, çünkü jüri ödül için hiçbir yazar hakkında karara varamamıştı ve ödül tutarının üç eşit parçaya bölünüşünü çalışma bursları diye adlandırmıştı, ama bu durum benim, o andan itibaren umut edilen böylesi bir bursu sürekli düşünmemi ve Julius-Campe Ödülü'nü aldığımı söylememi engellemiyordu. Çok gururluydum ve belki de ilk kez Hamburg'dan gelen bu ödül haberi beni tamamen önyargısız olarak kalbimin derinliklerinde mutlu ediyordu ve olabildiğince çabuk ve her yana bunu yayınayı denedim, teyzemde, Viyana'da kalmaktaydım ve birinci bölgede, Graben üzerinden ve Kaertner caddesinden ve Kohlmarkt'tan ve Volksgarten'den geçerek yürüdüm ve bana rastlayan herkesin Julius-Campe Ödülü'nü almamdan ötürü mutluluğumu bildiğini düşündüm. Bir kafeye oturduğumda, kendimi Julius-Campe Ödülü'nü almış biri gibi hissederek oturdum o anda, masaya öncesinde olduğundan daha farklı biçimde oturdum, kahvemi öncesinde olduğundan farklı biçimde ısmarladım, gazeteyi öncesinde olduğundan farklı biçimde tuttum elimde ve içten içe sokaktaki insanların tümünün benimle bu olayla ilgili olarak neden konuşmadıklarına şaşırdım. Bana sormayanlara da bu konuda açıklama yaptım, daha biraz önce Julius- Campe Ödülü'nü aldığımı söyledim ve Julius-Campe'nin kim olduğunu açıkladım, çünkü Viyana'da hiç kimse onu bilmiyordu, ayrıca Viyana'da birçok kişi Heinrich Heine'nin kim olduğunu ve bu olağanüstü ödülün ne anlama geldiğini de bilmiyordu. Heinrich Heine adıyla bağıntılı olan bir ödülü almak olağanüstü bir onur diyordum, üstelik de, o zamanlar en sevdiğim kentten ve hâlâ en sevdiğim kentlerden biri olan Hamburg'dan geliyor, bugün de Almanya'da böylesi gamsız ve mutlu bir doğallıkla dolaştığım bir başka kent tanımıyorum. Orada gerçekten de uzun süre ve kim bilir belki de yıllarca yaşayabilirdim. Hamburg'a erken gelmiştim ve belki de bu, doğduktan sonra ilk yaşımı Rotterdam limanındaki bir balıkçı teknesinde geçirmiş olmamla ilgiliydi, Hamburg benim için halk dilinde ilk bakışta aşk denen kentti. Wellingsbüttel'deki tuğlalı bir evde nerdeyse her yıl konuk olmuştum, Alster'in çıktığı yere uzak değildi, ayrıca Hamburg'luları takdir ediyor ve seviyordum. Julius-Campe Ödülü'ndeki payımın bana verilişinin tarzını da sempatik olarak niteleyebilirim. İki ya da üç cümleyle üçe bölünen ödülün bir payı için

seçildiğimi ve beş bin marklık yekûnu ne zaman istersem alabileceğimi, bu paranın Harvestehuder yolunda bulunan Hoffmann und Campe Yayınevi'nde hazır olduğunu yazmışlardı. Tören yoktu, kutlama yoktu. Böylece gene Hamburg'a gitmek için uygun bir fırsat doğmuştu, günün birinde Batı istasyonundan Kopenhag'a giden trene bindim ve bu amaçla bana en uygun gelen kompartımanda uykuya yattım. Doğal olarak uykuya dalmak pek mümkün değildi, çünkü yazınsal bir çalışma için, Don için aldığım ilk ödülün bende yarattığı heyecan çok büyüktü. Ödülü Hamburg'dan aldım, Hamburg'dan, Hamburg'dan diye düşünüp durdum ve içimden, o güne kadar bana en ufak bir takdir göstermeyen Avusturyalıları aşağıladım. Kuzey Denizi'nin altından gelmişti haber, İç Alster'den! Benim için Hamburg büyükkentlerin en güzeli değildi yalnızca, Hamburg'a damgasını vuran akıl almaz kozmopolitliğin de doruk noktasıydı ve en öngörülüsüydü de. Hoffmann und Campe'nin adamları benim için bir İç Alster villasında büyük bir oda ayırtmışlardı, oraya taksi ile gittim. Tam odama girmiştim ki bir gazete benimle konuşma yapacağını bildirdi. Bir koltuğa çöktüm ve olur dedim. Birkaç eşyamı çıkarmıştım ki kapı çalındı ve gazetenin adamları geldiler ve kalemlerini çıkarttılar bile. Bu, hayatımda verdiğim ilk söyleşiydi, Hamburger Abendblatt'a vermiş olabilirim, kim bilir. O kadar heyecanlıydım ki bir tek cümlenin bile sonunu getiremedim, her sorunun yanıtını biliyor olsam da, bunu formüle etme sanatımı beğenmedim. Bu insanlar şimdi senin, yılanın bağırsağını sürümediği Avusturya'dan geldiğini anlayacaklar. Ertesi gün gazetede resmimi gördüm ve beklendiği gibi iyice sevineceğime şimdi gazetecilere anlattığım saçmalıklardan utanç duyuyordum ve resmimden nefret ettim, görüntüm gerçekten de bu fotoğraftaki gibiyse diye düşündüm, o zaman bir yaylada kendi köşeme çekilip ömür boyu dış dünyaya çıkmamam daha iyi olur diye düşündüm. Şimdi orada oturmuş kahvaltı ekmeğimin üzerine kalınca bir portakal reçeli sürmekteydim ve derinden incinmiştim. Perdeleri açmaya bile cesaret edemedim ve böylece sanki gövdemdeki belirsiz bir felçle sarılmış gibi saatlerce koltuğumda oturup kaldım. Şimdiye kadar olmadığım kadar kötü hissediyordum kendimi. Ama aklıma birden ödülden alacağım yekûn geldi, beş bin mark birdenbire kafamı ele geçirdi ve ceketimi giyip Hoffmann und Campe Yayınevi'ne koştum, çok temiz bir havası olan olağanüstü bir yoldu ve bende şık dünyayı ilk kez görüyormuşum izlenimi uyandırdı. İç Alster'deki bu konforlu villaların her birine büyük bir ilgiyle ve büyük bir dikkatle baktım. Sonunda Hoffmann und Campe Yayınevi'ne

varmıştım, kendimi tanıttım ve yayınevi yöneticisi tarafından şahsen karşılandım. Bu bey elimi sıktı, beni oturmaya davet etti ve çektiği bir çekmeceden daha önce hazırlanmış bir zarf çıkarttı ve bana uzattı. Çek burada dedi. İyi bir yerde kalıp kalmadığımı sordu. Sonra bir duraksama oldu, bu sırada ben de durmaksızın akıllı bir şey, felsefi bir şey, hiç değilse mantıklı bir şey söylemeliyim diye düşünüp durdum, ama hiçbir şey söylemedim, ağzımı açmadım. Sonunda garip bir durumun ortaya çıktığı izlenimine kapıldım ki o sırada bey, onunla öğle yemeğine gitmemi önerdi, İngiliz Kulubü diye anılan yere. Oraya öğleyin de gitmiştim ve bu beyle de o zamana kadar yediğim yemeklerin en olağanüstü olanlarından birini yedim. Yemek bolca bir yudum Fernet-Branca ile son buldu ve sonra caddedeydim, Alster kıyısında Hoffmann und Campe Yayınevi yöneticisi beye veda etmiştim. Hamburg yolculuğumun ana nedeni böylece son bulmuştu. Bir kez daha eski Alster villasında geceledim ve sonra Wellingsbüttel'deki dostlarıma gittim. Orada ne kadar kaldığımı anımsamıyorum. Dostlarım benim artık ünlü biri olduğumu söylediler ve benimle birlikte bir ziyaret yaptıklarında daveti verenlere, yanımızda getirdiğimiz bu Avusturyalı artık ünlü bir kişi dediler. İnsanlar Hamburg'dan ayrılmamı güçleştirdi. Viyana'ya döndüğümde Hamburg'a giderken aldığım kararı hemen gerçekleştirdim: ödülün bütün parasıyla kendime bir araba aldım. Araba alma olayı şöyle gerçekleşti: araba galerisi Heller'in vitrininde, Heinrichshof'un karşısında bütün lüks arabaların arasında bir Triumph Herald görmüştüm. Araba beyaz boyalıydı ve koltuklar kırmızı deriyle kaplanmıştı. Siyah düğmeleri olan donanımı ahşaptı ve fiyatı tam olarak otuz beş bin şilindi, yani beş bin mark. Bir araba ararken gördüğüm ilk arabaydı ve ilk satın aldığım da o oldu. Yarım saat kadar sürekli değilse de hep vitrinin önünde durup arabaya baktım. Zarifti, İngiliz arabasıydı, çünkü bu nerdeyse bir koşuldu ve tam bana uygun büyüklükteydi. Sonunda mağazaya girdim ve arabaya doğru yürüdüm ve bu arabayı alacağım dedim. Olur dedi satıcı, birkaç gün içinde böyle bir arabanın teslimatını gerçekleştirebileceğini söyledi. Hayır dedim, birkaç gün içinde değil, hemen, dedim, şimdi. Hemen sözcüğünü her zaman söylediğim gibi söylemiştim, kararlılıkla. Ben birkaç gün beklemeyeceğim dedim, bunu yapamam, bir neden göstermedim, ama bunu yapamayacağımı söyledim ve kesinlikle bu arabayı alacağım, burada duranı, dedim. Alışverişi bitirmeden çıkıp gitme durumu yarattığımda satıcı birdenbire peki, arabayı alabilirsiniz, bunu, güzel bir araba, dedi. Bunu sesinde beliren bir hüzünle

söyledi, ama haklıydı, araba güzeldi. Birden aklımdan benim daha önce hayatımda hiç binek arabası kullanmadığım, hep kamyon kullandığım, çünkü daha işin başında kamyon şoförlüğü sınavı verdiğim geçti, çünkü ben o zamanlar Afrika'ya gitmek istiyordum, kamyon şoförlüğü Afrika'daki işimin önkoşuluydu, Gana'da işe başlayacaktım ama kendisine bağlı olduğum Amerikalı menajerin ölümüyle Afrika işim ertelenmiş, sonunda tamamen boşa gitmişti, yani ben arabayı mağazadan nasıl çıkartacağımı bile bilmiyorum diye düşündüm. Evet, dedim şimdi satıcıya, satış bitti, arabayı satın alıyorum, ama benim için kapının önüne çıkartılmalı, vitrinin önüne dedim, bugün içinde gelip alacağım. Olur dedi satıcı. Bir anlaşma imzalayıp alış bedelini hallettim. Julius-Campe Ödülü'nün bütün parası buna gitmişti. Benzin için biraz param kalmıştı. Birkaç saat kent merkezinde sevinç içinde oradan oraya gittim, ne arabaydı ama! Zevkim için kendimi tebrik ettim. Bir uzmanın fikrini almak, arabanın iç akşamının da değerli olup olmadığına bakmak fikri aklıma hiç gelmemişti. Bir arabam var! Beyaz bir arabam var! diye düşünüyordum. Sonunda dönüş yapıp araba satış yeri Heller'e geri döndüm, orası Viyana'nın en şık araba galerilerinden biriydi, köşeyi döndüğümde arabam artık kapının önünde duruyordu. Mağazadan evrakları aldım, arabaya bindim ve yürüyüp gittim. Gerçekten de arabayı kullanmakta zorluk çekmemiştim, zaten bir kamyonu kullanmaktansa bu Triumph Herald'ı kullanmak çok daha kolaydı. Doğal olarak Obkircher sokağına gittim ve teyzeme arabayı gösterdim. Beş bin marka bu kadar şık bir araba alınabildiğine şaşırdı. Öte yandan beş bin mark epey bir paraydı! Doğal olarak sakin değildim ve ilk büyük gezintimi yaptım, önce Tuna üzerinden kuzey yönüne ve sonra da doyamadığım için Hollabrunn'dan ta Retz'e kadar. Retz'te epey benzin harcamıştım. Yeniden benzin aldım ve geri döndüm, nefis bir gündü. Obkircher sokağına gene geldiğimde durup inmek istemedim ve doğu yönüne sürdüm. Önce bütün kenti dolaştım, sonra Burgenland'a. Eisenstadt'a gelmeden biraz önce hava kararmaya başladı ve ben biraz daha gidersem yarım saat sonra Macaristan'da olurum diye düşündüm. Geri döndüm. Gece uyku ne arasın, müthiş bir duyguydu bir araba sahibi olmak, hem de bir İngiliz arabasına, beyaz, kırmızı deri koltuklu, ahşap ön donanımlı. Ve tüm bunlar Don romanım sayesinde diye düşündüm. Ertesi gün teyzemle Klosterneuburg'a bir gezinti yaptım ve dönüş yolunda Grinzig mezarlığında durduk. İki ay sonra araba sahibi olma duygusuna alışmıştım ve Herald'ımı kullanmak artık benim için alışkanlık olmuştu ki Istriya'ya Lovran sahiline gittim, orada teyzem birkaç hafta önce

kalmıştı. Çoğu zaman olduğu gibi Villa Eugenia'da kaldık, seksensekiz yılından kalma, geniş harika balkonları olan muhteşem bir villa ve yumuşak kıvrımlı çakıl taşlı bir yol doğru suya iniyor. Gagarin o sırada ilk uzay yolculuğunu bitirmişti, bunu anımsıyorum. Beyaz Herald'ım aşağıda büyük giriş kapısının yanında duruyordu, küçük bir giriş değildi orası, büyüktü, büyük bir giriş kapısıydı ve ben yukarıda ikinci katta, savaş öncesi zamanlardan kalma incecik ipek perdelerin ardındaki altı pencereli üç büyük odanın tek sahibi olarak Amras'ı yazdım. Amras'ı bitirir bitirmez Insel yayınevindeki editörüme yolladım. Amras'ı yolladıktan dört beş gün sonra saat üçte kalkmıştım ve yükseklere gitme duygusunu durduramıyordum, dışarıya, yukarılara, çünkü tamamen bulutsuz, açık ve mis kokulu bir hava vardı. Üzerimde pantolon ve jimnastik ayakkabıları, kolsuz bir gömlekle, adı bugün Ucka olan Monte Maggiore'nin sarp kayalıklarına tırmandım. Yarı yükseklikte gölgeye uzandım ve ilerde önümde uzanan üzerinde gemilerin gidip geldiği denize baktım. Şimdiye kadar olmadığım kadar mutluydum. Öğleyin dağdan aşağıya indiğimde, gülerek, mutluluktan yorgun düşmüş olarak, diyebilirim ki dünyada hiç kimseye değişmeyeceğim bir duygu taşıyordum. Eugenia'da beni bir telgraf beklemekteydi. Amras nefis, her şey yolunda idi içeriği. Üstümü değiştirdim, arabama bindim ve çok eski bir Hırvat-Macar liman kenti olan Rijka'ya gittim. Orada sokaklarda oradan oraya dolaştım ve insanların griliği bile beni rahatsız etmedi, yüzlerce otomobilin kirlettiği hava bile. Her şeyi büyük bir yoğunlukla özümsedim, her şeyi dinledim, her şeyi içime çektim. Akşam saat beşe doğru Eugenia'ya sahil yolundan, gemi tersanelerinin oradan döndüm. Sanırım şarkı söyledim. Orada, Opatija'daki büyük kayalık duvarın akşam güneşi altında göz kamaştırarak parladığı yerde soldan bir araba benim şeridime girdi, doğru benim arabamın ön bölümüne çarptı ve onu bütünüyle hurdaya dönüştürdü. Beni ise arabadan dışarıya fırlattı. Ama hemen kalktım ve hiçbir acı duymadım. Yugoslavın arabası da tamamen hurda olmuştu. Şoför hurdadan dışarı fırlayıp bağırarak kaçtı, ardından da durmadan: İdiota! İdiota! İdoata! diye bağıran karısı koştu. Caddenin orta yerinde önümde bir teneke yığını durmaktaydı ve tersanelerden gelen bütün trafik durdu. İdiota! İdiota! İdiota! duyulmaz oldu ve ben tek başıma orada kaldım. Birden bağırarak üzerime doğru koşuşan insanlar gördüm ve o anda kendime baktım ve bütün gövdemin kan içinde olduğunu gördüm. Kafamdan yaralanmıştım, akan kan o derece fazlaydı ki kafatasımın yarıklığını sandım, gene de ağrım yoktu. O sırada küçük bir

Fiat 500'den atlayan biri beni yakalayıp arabasına soktu. Motoru çalıştırdı ve benimle birlikte sahil yolundan hastaneye gitti ve öylesine uçuyordu ki ben asıl kaza şimdi olacak sandım. Bu uçma sırasında ben durmadan kafamı tuttum, çünkü eriyip gideceğimi sanıyordum. Ayrıca hiç değilse adımı bir kâğıda yazmalıyım düşüncesine sahiptim, yoksa kimse sonunda kanamadan kimin gittiğinin söz konusu olduğunu bilemeyecek. Doğal olarak adamın arabasını da kanımla kirletmek istemiyordum ve bu kan akıntısını durmadan kendi üzerime, dizlerimin arasına yönlendirmeye çalıştım. Kısa süre sonra bayılacağım diye düşündüm, sonra da yok olacağım. Hastaneye geldiğimizde hemen bir hemşire tarafından arabaya konulup götürüldüm. Bir banyoda hemşire kafatasımın yarısını tıraş etti. Ardından bir ameliyathanede buldum kendimi ve şansıma cerrah Almanca biliyordu ve bana en önemli olanları Almanca sordu. Kustum mu ya da kusmadım mı vs. Ardından ilaçla uyuşturdular, lokal anestezi denen cinsinden ve beni hazırladılar ve kafamı diktiler. Bana müthiş bir yaralanma gibi görünen şey yalnızca bir sıyrıktı, iki gün sonra Eugenia'ya dönmeme izin verildi. Bundan önce hastanenin yakınındaki polis istasyonunda bana ait hurdayı görebilmiştim. Polisin kazanın işleniş biçimini tıpatıp canlandırmasına şaşırmıştım. Yugoslav yüzde yüz suçluydu, ve bu durum protokole de işlenmişti. Oradan kaçarken durmadan İdiota! diye bağıran karısıydı, ne yazık ki hastanede hemşireydi ve sonradan öğrendiğime göre hastanedeki işinden atılmıştı, çünkü bana yardım etmek yerine kocasıyla birlikte kaçmıştı. Herald'ım bir teneke yığınıydı, çevresinde birkaç kez döndüm ve onunla yalnızca bin iki yüz kilometre yol yaptığımı düşündüm. Yazık. Kafamdaki beyaz bir türbanla ve teyzemle ve bir yığın bavulla Viyana'ya geri dönüşe geçtim. Hiç de bunalımda değildim, çünkü bir mucizeyle hayatta kalmıştım, ama araba sevdamın sonu beni son derece düş kırıklığına uğratmıştı. Heller araba mağazası beni Heinrichshof'da oturan çok iyi bir avukata yönlendirdi. Kendine has bir titizlikle benim davamı yürüteceğini söyledi avukat ve şansızlığımı anlattığım herkes Yugoslav'dan bir kuruş bile alamayacağım kanısındaydı, bu gibi durumlarda yani bu kazalarda ödeme yapılmadığı biliniyormuş, hem de karşıdaki yüzde yüz suçlu bile olsa. Son derece maliyetli olduğunu sandığım bu avukatı tuttuğum için kendime kızıyordum, aptallığıma sinirleniyordum. Bu yüzden yalnızca Herald'ımı kaybetmekle kalmamış, aynı zamanda, doğrudan opera binasına bakan, kontlara has donanıma sahip üç ya da dört devasa odada yazıhanesi olan bir avukata para verecektim. Zaten aptal biriyim, dedim kendi kendime, apaçık

gerçek bu. Amras dizildi ve epey ezilmiş olarak Viyana kentinde dolaştım. Hiçbir şey beni sevindirmiyordu, Herald'ımı özlüyordum ve birden gene sonumun geldiği duygusuna kapıldım. Bu talihsiz insanlar hiçbir zaman talihsizliklerinden kurtulamaz dedim kendi kendime ve bununla kendimi kastediyordum. Haksızlıktı bu ama anlaşılırdı. Birkaç günde ya da haftada bir avukatın mektubu geliyordu, bu mektuplarda bana hep aynı ifadeyle davamı büyük bir titizlikle yürüttüğünü bildiriyordu. Böyle bir mektup aldığım her seferde sinirden köpürüyordum. Ama artık avukatı ziyaret etme ve bu davadan vazgeçmesini söyleme cesaretini de bulamıyordum, şimdiden olağanüstü masraflardan ürküyordum. Wertheimstein parkında ve Casino Zögernitz'de Amras 'in düzeltilerini okudum. Kitap başarılıydı, romantikti, genç bir insanın aylarca Novalis okumasından sonra ortaya çıkmıştı. Don'dan sonra hiç ama hiçbir şey yazamayacağımı düşünmüştüm, ama sonra deniz kıyısında oturmuştum ve Amras ortaya çıkmıştı. Her zaman beni kurtaran deniz olmuştu, deniz kenarına gittiğim anda kurtuluyordum. Bir sabah gene böyle bir avukat mektubu içeriye atıldı ve ben onu yırtıp atmak istedim. Mektubun içeriği farklıydı. Büroma gelin diye yazıyordu avukat, davanızı büyük bir memnuniyetle bitirdim. Gerçekten de Yugoslav sigorta şirketleri avukatımın bütün taleplerini, hem de hiçbir kısıtlama getirmeden yerine getirmişlerdi. Bana yalnızca arabanın parası ödenmekle kalmadı, bir de tazminat ödendi. Ayrıca akıl almaz derecede yüksek bir giysi tazminatı da. Üstümde ucuz bir pantolon, bir gömlek ve ayağımda sandaletler olmasına karşın, avukat gerçeğin dışına çıkarak üzerimde çok pahalı bir takım elbise ve en pahalısından çamaşırlarım olduğunu ileri sürmüştü. Avukat yazıhanesinden doğal olarak büyük bir tatminle ayrıldım. Kendime yeni bir Herald aldım ve onunla sonradan sık sık Yugoslavya'ya gittim, başıma gelen bütün felakete rağmen bu ülke gerçekten namuslu ve çok bonkör davranmıştı. Bunların hepsini yazdım, çünkü görüldüğü üzere üçe bölünmüş Julius-Campe Ödülü'yle ilgiliydi. Anlaşılır biçimde.

Avusturya Devlet Edebiyat Ödülü

Avusturya Devlet Edebiyat Ödülü'nü bindokuzyüzaltmışyedide aldım ve hemen belirtmeliyim ki küçük devlet ödülü diye anılan ödül söz konusuydu, bir yazar bu ödülü doğrudan doğruya belirli bir çalışması için alırdı ve kendisinin başvurması gerekirdi, bunun için de çalışmalarını yetkili olan

sanat ve kültür bakanlığına sunardı, bense bu ödülü normal olarak kimsenin benim yaşımdayken almadığı bir yaşta aldım, yani otuzlarımın sonuna doğru, oysa bu ödülün yirmi yaşındakilere verilmesi âdettendi ki doğrusu da buydu, işte küçük ödül diye anılan ödüldü söz konusu olan ve yaşam boyu çalışmalar için verilen büyük ödül diye anılanı değildi. Benim küçük devlet ödülünü aldığım gerçeği benim dışımda kimseyi daha çok şaşırtmış olamazdı, çünkü ben hiçbir çalışmamı sunmamıştım, bunu asla da yapmazdım, erkek kardeşimin bana daha sonra itiraf ettiği üzere sunma tarihinin en son gününde Don u Minoritenplatz'taki sanat ve kültür bakanlığının kapısına teslim ettiğini asla bilmiyordum. Ödülü aldığım haberi beni hiç de sevindirmemişti, benden önce bir yığın genç insan bu ödülü almıştı ve ödül benim gözümde iyice değersizleşmişti. Ama oyunbozanlık yapmak istememiştim ve ödülü büyükbabamın otuz yıl önce aldığı günün yıldönümünde alacaktım, o bu ödülü bindokuzyüzotuzbirde almıştı. Bu önemli noktaydı bakanlığa yazıp büyük bir zevkle ödülü kabul ettiğimi bildirmemin nedeni. Aslında kırkına yaklaşmış bir insan olarak yirmi yaşındakilere verilen bir ödülü almak midemi bulandırıyordu ve devletimle aramda zaten gerilimli bir ilişki vardı, ki bugün de var, hem de çok daha şiddetli biçimde ve bu gerilimli ilişki çok yakından bildiğim için nefret ettiğim sanat ve kültür bakanlığına, her şeyden önce de onun bakanına yönelikti. Genç yaşlarımda bu bakanlığa sık sık bir dış ülke yolculuğu desteği alabilmek için gitmiştim, yirmili yaşlarımın ortalarında, çünkü çokça ve nerdeyse hiç durmadan yolculuk yapmak istiyordum ve buna param yoktu, bakanlık bana iki ya da üç kez böyle bir destek vermişti, kesinlikle bunlar sayesinde iki İtalya yolculuğu yapabilmiştim. Ama bakanlıktan her çıkışımda memurlarına ve bakanlıkta benim gibilere yapılan muameleye küfrü basmıştım ve burada anlatmak istemediğim diğer birçok nedenden ötürü de onlardan nefret etmeyi öğrenmiştim. Oradaki memurların kendini beğenmiş ve ahmak olduklarını görüyordum ve onlarla konuştuğum zaman benim neden söz ettiğimi bilmiyorlardı ve sanat ve kültür alanlarında insanın aklıma gelebilecek en kötü zevke sahiptiler. Kısacası, baharda bir gün erkek kardeşimin hangi saçma nedenle olursa olsun Minoritenplatz'ta kapıcı locasına bıraktığı Don romanım için devlet ödülünü alma gerçeği ile başa çıkmam gerekiyordu. Bunların şimdi kafama küçük devlet ödülü denen ödülü atmalarını küçük düşürme olarak algılıyor, ama gürültü çıkarmak istemiyordum ve erkek kardeşim ödülü karşı çıkmadan almamın doğruluğu konusunda beni ikna etmeyi başarmıştı. İşte

artık o bakanlığa gidip hem de derinlemesine iğrendiğim o insanların bana ödül vermelerine dayanmam gerekiyordu. İçinde her zaman budala ve sahtekârların hüküm sürdüğü bakanlığa bir daha asla adım atmamaya kararlıyken şimdi erkek kardeşimin bana giydirdiği deli gömleğine sıkışmıştım. Birçok gazete haberi sanki büyük devlet ödülünü almışım gibi verdi, oysa beni küçük düşüren küçük ödül söz konusuydu. Bu gerçek beni boğuyordu ve ben haftalarca boğazımdaki bu boğulmayla dolaşıp durdum. Ama bir kabullenmemeye taraftar değildim, o zaman beni gene herkes küstah ve kendini beğenmiş olarak ilan edecekti, çünkü kuralları buydu, çünkü beni zaten bugün bile küstah ve kendini beğenmiş olarak görüyorlardı ve belki de küstah ve kendini beğenmiş olduğum konusunda haklıydılar, bütünüyle kendim hakkında hüküm verme yeteneğine sahip değilim. Ama bakanlığa gidip küçük devlet ödülünü alma düşüncesi her ne kadar beni boğuyorsa da gene de bu küçük devlet ödülünün parasal bir karşılığı olduğu gerçeği, ki yirmi beş bin şilindi o zamanlar, boğazına kadar borçlu olan beni kurtarıyordu. Erkek kardeşim bu rezaleti yapma hakkını kendinde görerek Don romanımı bakanlığın kapıcı locasına bıraktığında benim bu borçlarımı düşünmüştü. Ben böylece yirmi beş bin şilin tutarındaki ödülü kabul ettiğimi itiraf etmeliyim, ödülle ilgili bütün iğrençliği ve tiksindiriciliği kabul etmiştim, ödülden, yirmi beş bin şilini düşünmediğim her an iğrenmiş, yirmi beş bin şilini düşündüğümde kaderime boyun eğmiştim. Yirmi beş bini almak ya da almamak diye düşünüp durdum hep, ayrıca erkek kardeşim ödülü olay çıkarmadan, hiçbir yorum yapmadan almam düşüncesinde haklıydı. İçimden jürinin küçük ödülü vererek bana karşı terbiyesizlik yaptığını düşünüyordum, oysa şayet verilecek olursa, ki o zamanlar söz konusuydu, doğal olarak yalnızca büyük devlet ödülünü, küçüğünü değil, almaya hazır olduğum ve bu jüride bulunan edebiyat alanındaki düşmanlarımın kafama fırlattıkları küçük ödülle beni bulunduğum kürsüden atmaya çalışmalarının onlara şeytani bir zevk verdiği duygusunu taşıyordum. Kesinlikle benim şahsen küçük ödüle başvurduğumu sanıp beni bile bile ve göz önünde kendi zevksiz cehaletlerine teslim etmek mi istiyorlardı? Benim şahsen Don u bakanlığın kapıcı locasına bıraktığımı sanmaları mümkündü. Herhalde böyleydi, onlar zaten buydu ve başka türlü düşünemezlerdi. Benimle ödülle ilgili olarak konuşanların hepsi benim doğal olarak büyük devlet ödülünü aldığımı düşünüyordu ve ben her seferinde onlara, yazı yazan her götleğin şimdiye kadar aldığı küçük ödülün söz konusu olduğu utandırıcı haberini

veriyordum. Ve ben her seferinde küçük ödülle büyük ödül arasındaki ayrımı anlatmak zorunda kalıyordum, bunu yaptığımda onların hiçbir şey anlamadıklarını görüyordum. Büyük devlet ödülünün yaşam boyu yazılanlara verildiğini ve bunun ilerleyen yaşta alındığını ve şimdiye kadar büyük ödülü alanların oluşturduğu sanat senatosu tarafından verildiğini ve büyük ödülün sadece edebiyat için değil, aynı zamanda görsel sanatlar ve müzik vs için de verildiğini söyleyip duruyordum, insanlar bana bu büyük devlet ödülü diye adlandırılan ödülü şimdiye kadar kimlerin aldığını sorduklarında her seferinde bir yığın götleğin aldığını söylüyordum, bu götleklerin kimler olduğunu sorduklarında da onlara bir yığın götleğin adını sayıyordum, hiçbiri de bunları tanımıyordu, ama ben bu götlekleri tanıyordum. Bu sanat senatosu da bir yığın götlekten oluşuyor diyorlardı, çünkü sen kültür senatosundakilerin hepsini götlek olarak niteliyorsun. Evet, diyordum, sanat senatosundakilerin hepsi de götlek, hem de Katolik ve rasyonal sosyalist götlek, ilaveten Yahudi olmak gibi bir özrü olan birkaç kişi. Bu sorular ve yanıtlar midemi bulandırıyordu. Ve bu götlekler diyordu insanlar, her yıl yeni götlekleri, büyük devlet ödülünü veren, kendini sanat senatosu diye adlandıran senatolarına, ki orası devletimizin içinde kökü kazınmayan, sapık bir saçmalıktır, seçiyorlar. En mankafaların ve itoğlu itlerin toplandığı yerdir, diyordum her seferinde. Ve küçük devlet ödülü nedir ki? diye soruyorlardı ve ben, küçük devlet ödülünün bir yetenek desteği olduğunu ve onu şimdiye kadar sayısız kişinin aldığını söylüyordum, işte ben de şimdi onların arasındayım diyordum, çünkü bana ceza olarak verildi küçük devlet ödülü. Neyin cezası olarak? diye soruyorlardı ve ben yanıt veremiyordum. Küçük devlet ödülü, diyordum, otuzundan sonra verildiğinde hainliktir ve ben de şimdi nerdeyse kırkıma geldiğime göre, daha büyük bir hainliktir. Ama bu akıl almaz hainlikle başa çıkacağıma yemin ettiğimi söylüyordum ve bu akıl almaz hainliği reddetmeyi düşünmediğimi. Yirmi beş bin şilini reddetmeye niyetim yok diyordum, para düşkünüyüm, karaktersizim, ben de bir domuzum. İnsanlar vazgeçmiyor ve oymayı sürdürüyorlardı. Nereden oyacaklarını çok iyi biliyorlardı beni delirtmek için. Sabah benimle buluşup ödülümü kutluyor ve bana devlet edebiyat ödülünün verilmesinin nihayet sırasının geldiğini söylüyorlar ve ardından konuşmalarına anlamsız bir ara veriyorlardı. O zaman ben ödülümün küçük devlet ödülü olduğunu, bir onurlandırmanın değil, bir hainliğin söz konusu olduğunu anlatmak zorunda kalıyordum. Ama ardından ödüllerin onurlandırma olmadığını, onurlandırmanın sapıklık

olduğunu, bütün dünyada ödüllendirme bulunmadığını söylüyordum. İnsanlar onurlandırmadan söz ediyorlardı, oysa hangi onurlandırmadan söz edilirse edilsin alçaklık söz konusuydu dedim. Devlet çalışan vatandaşlarını onurlandırmalara boğuyor ama temelde onları sapıklık ve hainlikle boğuyor dedim. Teyzemin devletimiz ve de genel olarak devlet hakkında yüksek düşünceleri vardı, kocası yüksek devlet memuruydu ve devlet ödülünü alacağım haberi gazetede yayınlandığında bana onur verildiği düşüncesini taşıyordu. Ona da büyük ödülün değil küçüğün söz konusu olduğunu anlatmak zorunda kaldım ve yeniden her iki ödül arasındaki farkı açıklamaya çalıştım ve açıklamamın sonunda ne küçük ne de büyük devlet ödülünün bir değeri olmadığını, her iki ödülün de hainlik olduğunu ve bu ödüllerden birini almanın alçaltıcı olduğunu, ama yeterince karaktersiz olduğum için yirmi beş bin şilin uğruna almak istediğimi söyledim. Teyzemi düş kırıklığına uğrattım, o güne kadar benden çok şey beklemişti. Eğer konuştuğum gibi düşünüyorsam ödülü almamam gerektiğini söyledi. Evet, dedim ona, konuştuğum gibi düşünüyorum, ama ödülü gene de alacağım. Ben parayı alacağım, çünkü her yıl milyonları değil milyarları anlamsızca camdan fırlatıp atan devletten paranın alınması gerekir, vatandaşın buna hakkı vardır, ben de deli değilim. Hiç işe yaramaz bir hükümetimiz var, iktidarda kalmak için her türlü dalavereyi çevirmekte kendinde hak görüyor, devletimiz telef olsa da, bu devletten tabii ki yirmi beş bini alırım. Alçaklık ya da değil, karaktersizlik ya da değil dedim. Teyzem beni tutarsızlıkla suçladı. Benim duruşumu kabul etmiyordu. Parayı, dibine kadar iğrendiğim ve küçük gördüğüm kişilerden almamın karaktersizlik olduğunu sanmıyorum dedim, tam tersine. Bana küçük devlet ödülü verilmesinin doğurduğu alçaltmanın tazminatıyla bir yolculuk yapmalıyım, Avrupa'da bile henüz tanımadığım birçok ülke var, yirmi beş binle örneğin şimdiye kadar gitmediğim İspanya'ya gitme olanağım olur. Parayı kendim ve bir yolculuğa faydalı olması için almazsam ürünleriyle yalnızca felaket doğuran ve havayı kirleten bir köpeğin ağzına kemik atılacak. Ödülün verileceği gün yaklaştıkça gittikçe artan dayanılmaz uykusuz geceler geçiriyordum. Belki de bazı budalaların onurlandırma olarak gördüklerini ben üzerinde düşündükçe alçaklık olarak görüyordum, kellenin koparılması demek fazla ileri gitmek olurdu, ama alçaklık oluşunu bugün bile en uygun sözcük olarak görüyorum. Şu caddelerde rastladığım bir yığın yirmi yaşlarındaki ve yirmi iki yaşlarındaki ve yirmi beş yaşlarındaki modaya uygun giyimli radyo oyunu yazarlarının tümü devlet

ödülü sahibiydi. Sanki ben ancak şimdi onların takdirlerine layık oluyordum. Beni kudurtuyordu bu. Bunun dışında perspektif doğruydu. Don romanım hakkında bütün Avusturya'da bir tek olumlu eleştiri çıkmamıştı, tersine daha yayımlanır yayımlanmaz abartısız bütün Avusturya gazetelerinde yerin dibine batırılmıştı, hem de benim tahmin ettiğim gibi uygun yerinde değil, sağında ya da solunda aşağıda bir yerde alçaklığın ve küçük görmenin şimdiye kadar yer aldığı yerde. Köpürüyordum ve kendine hâkim olamamanın son sınırında bir pervasızlıkla köpürüyordum, ama sonunda tekrar tekrar bütün bu insanların haklı olup olmadıkları sorusunu soruyordum. Belki de beni değerlendirdikleri gibiydim! Bunun hakkında daha fazla kafa yormayı kendime yasakladım. Zaman insafsız. O zaman da öyleydi. Ödülün verildiği sabah geldi çattı. Bu vesileyle de bir konuşma yapmam gerekiyordu, ama ben konuşmacı değilim ve asla konuşma yapamam, asla bir konuşma yapmadım, çünkü konuşma yapma yeteneğine sahip değilim. Ama bir konuşma yapmak zorundaydım, gelenek böyle, bir ressam ve bir besteciyle birlikte aynı zamanda bu ödülü alan yazar bir konuşma yapar, bakanlığın isteği doğrultusunda buna teşekkür konuşması denirdi. Ama her zaman olduğu gibi ne zaman bir konuşma yapmam gerekse ne konuşacağım aklıma gelmez, bu kez de haftalarca ne söyleyeceğimi düşünüp durdum, ama bir sonuca varamadım. Böyle bir durumda ne söylenirdi ki teşekkür ederim! sözü dışında, ki o da insanın boğazını sıkar ve uzun süre midesine otururdu. Konuşmam için hiçbir konu bulamadım. Her zamanki gibi dünyanın berbat durumuna mı değinsem diye düşündüm. Yoksa azgelişmiş ülkelere mi? Yoksa ihmal edilen sağlık sigortasına mı? Yoksa okul çocuklarımızın kötü olan diş sağlığı sorununa mı? Yoksa devletin kendisine ya da sanatın kendisine ya da kültürün kendisine mi değinsem? Yoksa kendim hakkında mı bir şeyler söylesem? Hepsini de itici ve iğrenç buldum. Sonunda teyzemle kahvaltı sofrasına oturdum ve konuşma yapamayacağımı söyledim, aklıma hiçbir konuşma gelmiyor, dedim. Aklıma hiçbir konu gelmiyor, hiçbir şey. Belki kahvaltıdan sonra, dedi teyzem ve ben evet, belki kahvaltıdan sonra diye düşündüm ve uzun uzun kahvaltı ettim, ama gene de aklıma bir şey gelmemişti. Artık tören giysimi de giymiş bulunuyordum, antrasit renkli tek düğmeli giysimi, kravatımı da bağlamıştım ve son kahvaltı lokmasını da yuttum ve bir konuşma için aklımda bir fikir kırıntısı bile yoktu, birdenbire zihnimde endişe duygusu dışında hiçbir şey oluşmamıştı, başıma gelecekler beni ürkütüyordu, tam olarak nasıl bir korku olduğunu bilmesem de bir

sapıklıktan korkuyordum ve aynı zamanda da bir kanunsuzluktan ve bir haksızlıktan ve mutlak bir rezaletten korkuyordum. Teyzem artık gitmeye hazırdı, gene çok zarifti ve ben kendisine hayrandım. Keşke reddedip şimdi bakanlığa gitmek zorunda kalmasaydım! dedim. Ve kararsızlığımın doruk noktasında odamda pencere kenarındaki masama oturup daktiloyla birkaç cümle yazdım. Gene de benden istenen konuşma değildi, öylesine birkaç cümleydi elimde olan. Yalnızca birkaç cümle, dedim teyzeme ve henüz yazdığım bu cümleleri ona okumaya utandım. Zaten buna zamanım da kalmamıştı, çünkü gitmek zorundaydık, Obkircher sokağı/Grinzing Bulvarı köşesinde bir taksi yakaladık ve kente gittik. Bu yolculuk idam yolculuğu idi. Kültür ve Sanat ve Eğitim Bakanlığının tören salonu diye anılan salonunda ödül töreni oldu. Biz geldiğimizde şeref konuğu diye anılanların tümü oradaydı. Bir tek bakan eksikti, bay Piffl-Percevic, Steiermark ziraat odası eski sekreteri, pala bıyıklı, Steiermark'taki işinden doğru Kültür ve Sanat ve Eğitim Bakanlığı'na getirilmişti. Şu sırada başbakan olan parti arkadaşı tarafından. Bu Piffl- Percevic 'ten hep nefret etmiştim, çünkü bir tek cümleyi bile sonuna kadar doğru söyleyemezdi, Steiermark danalarından ve ineklerinden ve Yukarı Avusturya domuzlarından ve Aşağı Steiermark seralarından anlıyor olabilirdi, sürekli her yerde konuştuğu halde sanat ve kültürden hiç anlamazdı. Ama bu başka bir şey. Palabıyıklı bakan tören salonundan içeriye girdi, artık ödül töreni başlayabilirdi. Bakan ilk sırada yerini aldı, orada benim dışımda beş ya da altı ödül alacak kişi daha oturmaktaydı. Bu ödül töreni de bir müzik parçasıyla başladı, bir yaylı çalgılar bestesiydi ve bakan müziği başını sola eğerek dinledi. Müzisyenler pek formda değildi ve birçok yerde hata yaptılar, ama bu gibi durumlarda doğru bir icraya değer verilmez. Müzisyenlerin hem de parçanın en iyi yerlerinde hata yapmaları bana acı verdi. Sonunda müzik parçası bitti ve bakanın eline, büyük bir olasılıkla sekreteri tarafından yazılmış bir metnin yer aldığı bir kâğıt tutuşturuldu, bakan bunun üzerine ayağa kalktı ve kürsüye gitti ve bir konuşma yaptı. Konuşmanın içeriğini şimdi bilemiyorum, ödül alanların tümü tanıtıldı, özyaşamöykülerine dair birkaç tarih verildi ve yapıtlarının birkaçı anıldı. Benimle birlikte kutlananlar hakkında bakanın neler söylediğini tabii ki bilemem, benim hakkımda söylediklerinin ise hemen hepsi yanlıştı ve uydurma sözlerdi. Örneğin benim bir güney denizinde geçen bir roman yazdığıma değinmişti ki bakan bu haberi verdiği anda bunu ilk kez duyuyordum. Bakanın söylediği her şey yanlıştı ve sekreterinin beni bir başkasıyla karıştırdığı apaçıktı, ama beni

kızdırmamıştı bunlar, çünkü politikacıların bu gibi durumlarda yalnızca zırvalamayı iyi becerdiklerini bilirdim, bay Piffl-Percevic'in durumu neden başka türlü olmalıydı ki! Ama beni derinden yaralamakla yükümlü bakanın, ki sözleri kelimesi kelimesine kulağımda hâlâ, benim Hollanda'da doğan bir yabancı oluşumu, ama şimdi artık bir süredir bizim aramızda (yani bakanın beni onlardan saymadığı Avusturyalılar arasında) yaşıyor olmamı söylemesiydi. Bakanı dinlerkenki sakinliğime hayran kaldım. Taşradan gelen insanların taşralılıkları yüzlerine vurulmamak, ama bu tip bay Piffl-Percevic'inki gibi benzersiz bir küstahlıkla ortaya çıktıklarında fırsatı kaçırmamalı. Şimdi bu fırsat elime geçmişti ve bu gerçeği tuttum. Benim kim olduğumu topluluğa anlattığı sırada söylediklerinin hepsi gerçekten anlatılamaz bir burnu büyüklükle kültür bakanının ahmak ve bütünüyle duyarsız, sanat yoksunu suratında yazılıydı. Ama herhalde bakanın budalalık kılıfı içinde hakkımda salona nasıl bir sahtelik sunduğunu benim dostlarım dışında kimse anlamamıştı. Hiçbir duygusu yoktu, kafasız sekreterinin yazdıklarını o doğuştan monoton sesiyle okuyordu, birbiri ardından yanlışlık, birbiri ardından alçaklık. Bunu neden gereksineyim ki? Bakan konuşurken, buraya gelmemem daha doğru olup olmayacağını düşündüm. Ama bu sorunun artık gerçek bir anlamı kalmamıştı. Orada oturuyordum ve kendimi savunamıyordum, ayağa fırlayıp bakanın yüzüne, söylediklerinin saçma ve yalan olduğunu söyleyemiyordum. Bunu yapamadım. Görünmez kemerler tarafından koltuğuma bağlanmıştım, hareketsizliğe mahkûm edilmiştim. Ceza bu diye düşündüm, şimdi bedelini ödüyorsun. Şimdi kendini, bu salonda oturan ve adına bakan denilen yüce kişiyi ikiyüzlülükle dinleyenlerle aynı kefeye koydun. Artık onlara aitsin, şimdi, seni hep çıldırtmış olan ve ömür boyu hiçbir ilişkin olmasını istemediklerinle aynı kefeye girdin. Koyu renk giysinle orada oturuyor ve darbe üstüne darbeye, rezalet üstüne rezalete maruz kalıyorsun. Ve kıpırdamıyorsun, yerinden fırlayıp bakana bir tokat atmıyorsun. Sakinleşmek için kendi kendime telkinde bulundum, durmaksızın kendi kendime sakin, sakin, sakin ol dedim, bakan kendini beğenmiş rezaletini bitirinceye kadar bunu yineledim. Tokadı hak etmişti, ama çılgınca alkışlandı. Burada da işte koyunlar kendilerine yem veren tanrılarını alkışlamaktaydılar, alkış kıyametinin ortasında bakan gene oturdu ve şimdi kalkıp kürsüye gitme sırası bendeydi. Hâlâ sinirden titriyordum. Ama kendime hâkimdim. Pantolonumun cebinden yazımı çıkardım ve okudum, olasılıkla titreyen bir sesle, mümkün. Bacaklarım da titriyordu doğal olarak.

Henüz metnimi bitirmemiştim ki salonda huzursuzluk başladı, neden olduğunu bilmiyordum, çünkü metnimi sakin bir sesle okumaktaydım ve konusu da her ne kadar derin bir titizlik içeriyorduysa da felsefiydi bana göre ve ben birkaç kez devlet sözcüğünü kullanmıştım. Bunun sakin bir metin olduğunu düşünüyordum, çünkü kimse anlamıyordu, tozu dumana katmadan konuşmamı yapabileceğimi sanıyordum, konuşma metnim ölüm ve onun gücü ve her türlü insansılığın gülünçlüğü, insancıllığın yetersizliği ve ölümcül oluşu ve bütün devletlerin abesliği üzerineydi. Ben metni daha bitirmemiştim ki bakan kıpkırmızı bir suratla ayağa fırladı ve üzerime geldi ve anlamadığım bir küfür savurdu. Son derece kızgın olarak önümde duruyor ve beni tehdit ediyordu, evet, kızgınlıkla kaldırdığı eliyle üzerime yürüdü. Sonra bana doğru iki ya da üç adım attı, ardından bindenbire geriye döndü ve salonu terk etti. Önce tören salonunun cam kapısına yanında kimse olmadan yöneldi ve kapıyı sertçe çarparak kapattı. Bütün bunlar saniye hızında oldu. Bakan her şeye kızarak kendi bakanlığına ait tören salonunun kapısını kendi elleriyle çarpıp çıktığı anda salonda da kargaşa çıktı. Yani bakan kapıyı çarptıktan sonra, bir an durgunluk oldu. Ardından kargaşa başladı. Neler olduğunu hiç anlamadım. Arka arkaya küçük düşürülmeme izin vermek zorunda kalmıştım ve sonra suya sabuna dokunmadığını düşündüğüm metnimi okumuştum ve bakan da bunun üzerine öfkelenerek, kızgınlıkla salonu terk etmiş ve onun yalakaları üzerime yürümüştü. Salondaki insan sürüsü, ki hepsi de bakana bağımlıydı, destek alanlar ve emekli maaşı alanlar ve hepsinden öte belki de her ödül verilişinde hazır bulunan sanat senatosu denilen kişiler bakanın ardından tören salonundan çıktılar ve geniş merdivenlerden aşağıya indiler. Bakanın arkasından çıkıp gidenler önce bana hain bir bakış atmadan gitmiyorlardı, görünüşe göre bu uygunsuz sahnenin ve birden ortaya çıkan törenin berbat oluşunun nedeni bendim. Bana hain bakışlarını yönelttiler ve bakanın ardından koştular ve birçoğu hain bakışlarla yetinmeyip yumruklarıyla beni tehdit etti, hepsinden öte de anımsadığıma göre sanat senatosunun başkanı yaptı bunu. Bay Rudolf Henz, o zamanlar yetmişle seksen arası bir yaştaydı, üzerime gelip beni yumrukla tehdit etti ve sonra ötekilerle bakanın ardından koştu. Ne yaptım ki ben? diye sordum kendime, birden bakanlık tören salonunda ortada kalmıştım ve kısa süre sonra da teyzem ve iki ya da üç arkadaşla kalakalmıştım. Bir suç işlediğimin farkında değildim. Bakan cümlelerimi anlamamıştı ve ben alttan alan değil, ama son derece eleştirel bir bağlamda devlet sözcüğünü kullanmış olduğum için ayağa fırlamış ve

bana saldırmış ve tören salonundan dışarı fırlamış ve merdivenlerden aşağıya inmişti. Ve diğerlerinin hepsi, daha önce belirttiğim birkaç istisna dışında onun ardından fırlamıştı. Bakanın tören salonunun kapısını çarpışını bugün hâlâ duymaktayım, böylesine sert bir kapı çarpma hiç duymamıştım. Şimdi orada duruyor ve ne söyleyeceğimi bilemiyordum. Üç ya da dört arkadaş, daha fazla değil ve teyzem bana doğru geldi ve onlar da bir açıklamada bulunmadılar. Bütün grup sonra, Sacher ya da Bristol'den getirtilen, heyecandan donup kalan iki garsonun yanında durduğu büfeye döndü ve el değmemiş büfe şimdi ne olacak diye sordu. Bir yaşlılar yurduna gönderilecek diye düşündüm. Dostlarımdan biri, bakan sana hakaret etti, sen ona değil, dedi. Herkese hakaret etti dedim. Bakan tören salonunun kapısını öyle bir çarptı ki camlar kırıldı sandım. Ama tören salonunun kapısını kontrol ettiğimde camların hiçbirinin kırılmadığı ortaya çıktı. Sanki tören salonu kapısının camları kırılmış gibi ses çıkmıştı. Ertesi gün gazeteler yazar Bernharden kışkırtmasıyla patlayan bir skandaldan söz ettiler. Adı Wiener Montag olan bir Viyana gazetesi ilk sayfasında benim imha edilmesi gereken bir tahtakurusu olduğumu yazdı.

Anton Wildgans-Ödülü

Anton Wildgans tıpkı Weinheber gibi, Avusturya halk ruhuna uygun bir Viyana banliyösü Hölderlin'idir. Adına konulan ödül Viyana'daki Schwarzenberg alanında kuruluş zamanlarından kalma muhteşem bir sarayda bürosu olan Sanayi Birliği tarafından verilir. Avusturya Devlet Ödülü'nü almamdan bir hafta önce, şimdi çoktan ölmüş olan Sanayi Birliği başkanı Mayer-Gunthof, yetkili jürinin bu yıl, yani bindokuzyüzaltmışyedide ödülü bana vereceğini bildirdi. Başkan mektubunu ticarette alışılagelmiş formül olan, bana bu haberi vermekten son derece mutluluk duyduğunu belirterek bitirmişti. Belirtilen zamanda törenin davetiyesini alacaktım. Ödül yirmi beş bin şilinmiş. Wildgans beni düşündürmedi, çünkü ona jürideki yazar arkadaşlarımdan daha fazla saygı duyuyordum, onlar hangi nedenle olduğu bilinmez, ama saçma bir nedenle bindokuzyüzaltmışyedide Wildgans- Ödülü'nü bana yakıştırmışlardı. Avusturya tiyatro okullarında öğrencilerin Wildgans ile uğraşmaları gelenektir ve daha okullara girme sınavında Yoksulluk adlı oyundan bir bölümü iyice öğrenirler ve her an Wildgans şiirleri okurlar ve ağır bir resmi devlet töreni yapıldığında, Burg Tiyatrosu'nda olsun ya da Josefstadt

denilen yerde olsun ya da herhangi bir bakanlıkta olsun kesinlikle Wildgans yapıtları ele alınır. Avusturyalıların şiir hakkındaki acemi görüşleri onda tıpkı Weinheber'de olduğu gibi idealini bulmuş ve bugüne kadar bir kutlama yapılacak her yerde uygulanmıştır. İnsanlar yalnızca, inandıkları üzere Wildgans'in olağanüstü gerçekçi şiir sanatına değil aynı zamanda onun bir zamanlar Burg Tiyatrosu müdürü olmasından dolayı hayranlık duyuyorlar. Wildgans'ın trombon çalan oğluna hep hayranlık duymuşumdur, tamamen yaratıcı bir müzisyendi ve zamanının umut veren bestecilerindendi. Ama ben burada Wildgans'ı değil onun adına verilen ödülü anlatmak istiyorum. Minoritenplatz'ta bakanlıkta devlet ödülünün verilmesinden birkaç gün önce, Sanayi Birliği'nin töreni için davetiye gelmişti bana, Kohlmarkt'taki ünlü matbaa şirketi Huber&Lerner kâğıdına basılmış, içinde özel şeref konuğu olarak bakan Piffl-Percevic'in adı anılan gösterişli bir davetiydi. Evimin eskimiş, nerdeyse tamamen çürümüş dış pencere kanatları yerine yenisini almak istiyorsam ödülü almalıyım diye düşündüm ve böylece Wildgans Ödülü'nü kabul etmeye karar verdim ve Schwarzenberger alanındaki Salonlöwenhöhle'ye gittim. İnsan kendisine nerede para sunulursa onu almalı diye düşünüyordum, öyle uzun uzun nasıl ve nereden diye düşünmemeli, tüm bu düşünceler abartılmış bir sahtekârlıktır, böylece yöredeki marangozuma dış pencere siparişimi verdim, böylece yakıttan epeyce tasarruf edebilecektim, kafamdan geçen buydu. Havadan gelen yirmi beş bin şilini akıllı hiç kimse reddetmez, para teklif edenin bu parası vardır ve ondan alınmalıdır diye düşünüyordum. Sanayi Birliği bir edebiyat ödülü için yirmi beş bin şilin vermeye utanmalı, oysa böylesi bir ödülü hiç düşünmeden ve hiç etkilenmeden beş milyona çıkartabilirler, ama kendisi edebiyatı ve edebiyatçıları doğru değerlendiriyor, hatta onların edebiyat ve edebiyat yapan edebiyatçılar hakkındaki değerlendirmelerine hayranlık duyuyordum. Herkesten yirmi beş bin şilin alabilirdim, sokaktan geçen birinden bile. Hiç kimse, kendisine para verenlere bu paranın nereden geldiğini sormaksızın alan sokaktaki dilenciyi azarlamıyor. Ve bütün bunlara rağmen, evet ya da hayır demek konusunda herhangi bir düşünce edinmek için Sanayi Birliği'ne sormak en saçma şey olurdu, mutlaka gülünç olurdu. Sanayi Birliği'nin yirmi beş binini devlet ödülünün yirmi beş binine kattığımda, ki her ikisi de böylesi bir amaç için utanmazca düşük yekûnlardı, diye düşündüm, gene de elli bin ederdi ve ben de gerçekten bu parayla bir şeyler yapabilirdim, devlet de Sanayi Birliği gibi utanmalı, çünkü onlar orta dereceli bir yerel yöneticinin kötü seviyeli aylığını

veriyorlardı edebiyat ödüllerine. Devlet berbat bir maaş tutarında ödül veriyordu, Sanayi Birliği de aynı şeyi yapıyordu ve ikisi de bu olayın ne kadar haince ve sapıkça olduğunun hiç de farkına varmayan kamuoyunda öne çıkıyor. Gerçekten de milyonlar, hatta milyarlar ağırlığındaki Sanayi Birliği yirmi beş bin şilinlik cimrice ödül tutarıyla olağanüstü bir sanat ve kültür destekçisi seviyesine yükseltiliyor ve bu iş için bir de bütün gazetelerde, alçaklıkları yüzünden acımasızca teşhir edileceklerine, övülüyorlar. Ama teşhir etmek istemiyordum, yalnızca haber vermek istiyordum. Devlet ödülünden bir hafta sonra Wildgans-Ödülü verilecekti. Davetiye öyleydi. Anlattığım gibi devlet ödül töreni berbattı, bakan kendi bakanlığının tören salonunun kapısını çarpıp dışarı fırladığında, Schwarzenbergplatz'taki Sanayi Birliği planlanmış olan Wildgans ödül törenindeki onur konuğunu birdenbire kaybetmişti, çünkü bakan Sanayi Birliği'ne şeref konuğu olduğu törende, merkezinde Bay Bernhard diye birinin olduğu yerde şeref konuğu olmak istemediğini bildirmişti ve Sanayi Birliği de bunu anlayışla karşılamıştı. Sanayi Birliği baş aktörüne yani bakana artık sahip olamadığı için, yazar Bernhard'ı da artık istemiyordu, çünkü ne de olsa onunla ikiyüzlü biçimde ulusalcılığı destekleyen bir tavırla öne çıkmak istemişti. Sanayi Birliği ne yaptı peki? Ödül töreninden bütünüyle vazgeçti ve Kohlmarkt'taki Huber&Lerner firmasına bastırılan, iki hafta önce gönderilen davetiye kartlarının aynısını bastırarak gönderdi, bu seferkiler davetiye değil davet etmemeydi. Benim davet etmeme diye adlandırdığım bu kartlarda on dört gün önce kendilerinin duyurdukları törenin gerçekleşmeyeceği ve iptal edildiği yazılıydı, bu sefer de Huber&Lerner'in siyah ve altın renkli, İspanyol-Habsburg tarzındaki saray haberleri niteliğinde. Niye ve neden olduğunun belirtilmediği, daha önce davet edilenlere yollanan bu davet etmeme mektubunun aynısı bana da yollandı, ayrıca pespaye bir matbu rulo içinde adi postayla ödül beratı gönderildi ki, orda da bir neden gösterilmiyordu. Neyse ki aynı gerekçesizlikle yirmi beş bin şilini de hesabıma yollamışlardı, sandığım üzere bütün bu küçük düşürücü utanmazlık için son derece az olan bir paraydı. Bundan kısa bir süre sonra o zamana kadar arkadaşım ve jüri üyesi olan Gerhard Fritsch'le Müze'nin Cafe'sinde hem de Robert Musil'in her zaman oturduğu masada oturmuş ve ona, bu terbiyesizlikten sonra şimdi Sanayi Birliği'ni davranışından dolayı protesto edip etmeyeceğini ve jüriden ayrılıp görevini bırakıp bırakmayacağını sormuştum. Ama Fritsch'in ne protesto etmeye ne de jüriden ayrılmaya niyeti vardı. Üç karısı ve bu

kadınlardan olma yığınla çocuğuna bakmak zorunda olduğunu söyledi ve ne benim için son derece doğal olan bir protestoyu, ne de benim için aynı biçimde doğal olan Wildgans-Ödülü- Jürisi'nden ayrılmayı göze alamayacağını söyledi. Birçok çocuğun babası ve son derece pahalıya mal olan üç kadına bakan bir kişi olarak bana dert yandı ve benden iğrenç bir ses tonuyla ona anlayış göstermemi istedi. Zavallı insan, tutarsız, üzülünecek ve acınacak durumda. Bu konuşmanın üzerinden fazla bir zaman geçmeden Fritsch evinin kapısındaki çengele kendini astı, kendi kendine berbat ettiği yaşamı artık dayanılmaz olmuş ve onu yok etmişti.

Franz-Theodor-Csokor-Ödülü

Franz Theodor Csokor filozof ve oyun yazarıydı ve büyükbabamın kütüphanesinde keşfettiğim Balkan Savaşında Bir Sivil adlı kitabın yazarıydı ve uzun yıllar PEN-Kulübü başkanlığı yapmıştı ve gerçekten hayranlık duyduğu büyükbabamın arkadaşıydı ve uzun yıllar Wallsee'deki akrabalarıma ait lokantada oturmuştu ve ben orada üç ve dört ve beş ve altı ve hatta yedi ve sekiz yaşlarımda, iki bey'in, Franz Theodor Csokor ve Ödon von Horvath'ın kim olduğunu bilmeden oradan oraya koşmuştum, onlar benim alt tarafımda büyük Empire ve Biedermeier mobilyalarıyla ve de kıymetli Josefin tarzı parçalarla döşenmiş ve nefis tavan kartonpiyerleriyle süslenmiş orman manzaralı evlerde otururlardı. Csokor ve Horvath, bu iki dost, tiyatro oyunları ve romanlarının büyük bölümünü akrabalarıma ait handa yazmışlardı, hanın alt katındaki ahşap zeminde benimle oyunlar oynamış ve benimle göl kıyısında gezintiler yapmışlar, bense bunları anımsamıyorum. Büyükbabam, Csokor ve HorvathTa sıkça gezintiye çıkmıştı, bunu biliyorum. Akrabalarımın lokantasında birinci katta büyük bir salon vardı, orada bütün yıl boyunca tiyatro oyunları oynanırdı, belki de bu iki dost tiyatro yazarı için doğru atmosferdi, bugün tavanarasındaki renk cümbüşü tiyatro kostümleri yığınını ve salonda oynanan bir oyunu anımsıyorum, oyunda sırığa bağlanmış çıplak bir adam kim bilir hangi nedenle, kırbaçlanıyordu, ama sahneyi aynen görmekteyim hâlâ, üzerimde dehşet verici bir etki yapmıştı, politik bir oyundu. Belki de Csokor ve Horvâth bu sahneden etkilenmişti, mümkün. Daha sonraları Csokor'a bir kez rastladım, Salzburg'da, hangi vesileyle olduğunu şimdi söyleyemem, ama roman yazarı George Saiko ve benimle birlikte kale restoranının terasında oturmuş ve sürekli büyükbabamdan söz etmişti,

benim bilmediğim bir yığın olay. Büyükbabamı seviyordu, çünkü onun büyükbabam hakkındaki konuşma tarzı ancak sevilen bir insan hakkındaki konuşma tarzıdır. Ben de büyükbabamı bu dünyada kimseyi sevmediğim kadar sevdiğim için, seve seve dinledim. Bütünüyle kendine güvenen ve benmerkezci ve o zamanlar ünlü bir adam olan Saiko için Csokor'un anlattıkları nerdeyse dayanılmazdı, arada bir Csokor'un sözünü kesmek için davranıyordu, ama Csokor sözünü kestirmiyordu. Bu bey, dedi Csokor, bir zamanlar Viyana'daki Albertina'nın müdürüydü, bu haber beni çok etkiledi. Yemek bittikten sonra Csokor, ki o zamanlar artık yaşlı bir beydi, yoruldu, ama Saiko yorgun değildi, böylece Csokor veda etti ve benden, ki gençtim ve bu yüzden de doğal olarak yorgun değildim, yorgun olmayan Bay Saiko'ya Salzburg kentini gezdirmemi istedi. O sırada hangi felaketle karşılaşacağımı henüz bilmiyordum. Csokor veda ettiği anda Sazlıktaki Adam romanını yazmış olan Saiko benimle romanın ne olduğu konusunda tartışmaya girdi. Aşırı sıcakta kentte dolaşmaya başladık ve Saiko bey bana sürekli romanın ne olduğunu anlatıyordu. Onu bir sokaktan diğerine götürdüm, bir kiliseden diğerine, ama o hep romandan söz ediyordu, kendi roman kuramını başıma kakıyordu, hiç aldırış etmeden, hiç aralıksız bana anlatılan roman kuramının çoktan başımı ağrıttığının farkında bile değildi ve sonunda hiçbir şeyden edebiyat kuramlarından nefret ettiğim kadar nefret etmedim, en çok da roman kuramı diye adlandırılan kuramdan, o yüksek sesleriyle doğal olarak dinleyicilerin konu hakkındaki bütün hevesini kaçıran Saiko gibi fanatik kuramcıların sunduklarından. Bay Saiko konuştukça konuştu ve dört saat bir romanın ne olduğu hakkında konuştu ve sürekli birtakım büyük yazarlardan alıntılar yaptı ve arada bir yanıldığını, Joyce'un şunu ya da bunu söylemediğini, ama Thomas Mann'ın söylediğini, Henry James'in değil, Kipling'in söylediğini söyleyip durdu. Adamın bir zamanlar Albertina'nın müdürü oluşuna duyduğum hayranlık bu dört saatlik konuşmasından sonra ona verdiğim değeri en aşağıya çekmişti, evet konuşmacıyı birdenbire küçük gördüm, ondan nefret ediyordum ve durmadan ondan nasıl kurtulacağımı düşünüp duruyordum. Ama anımsadığım kadarıyla ancak tam beş saat sonra Saiko tamamen yorulup birdenbire konuşmasının beni mahvettiğini anladığında veda etti. Nefes alamayacak kadar yorgundum. Gece Venedik'e gittim, anımsadığım üzere, orada nefis bir sabaha uyandım ve Markusplatz'a koştum. Ama birdenbire daha uzaktan benim geldiğimi görünce iki kolunu yana doğru açan kimdi, Bay Saiko! Bu saçmalık doğal olarak beni ürkütmedi, tersine Saiko ile

Seufzer köprüsü yakınındaki bir hana gidip peynirle zeytin yiyip kırmızı şarap içmeye razı oldum. Bay Saiko şimdi hiç konuşmuyordu ve artık tam anlamıyla zevk düşkünü bir insana dönüşmüştü. Akşam karısıyla Ancona'ya gideceğini söyledi ve gerilerdeki beyaz bir gemiyi işaret etti. Ama Bay Saiko'dan değil, kendisini tanıyan herkesin sevmek zorunda olduğu Franz Teodor Csokor'dan söz edecektim. Venedik'ten döner dönmez Csokor'dan bir mektup aldım, PEN-Kulübü'nün kısa süre önce beni üye seçtiğini bildiriyordu. Oybirliği ile! Per Ballotage! Al başına belayı. Dünyadaki hiçbir derneğe üye olmak istemediğim gibi PEN-Kulübü'ne de doğal olarak üye olmak istememiştim. Şimdi bunu Avusturya ulusal oyunu olan 3 Kasım 1918'in yazarı olan iyi niyetli beye nasıl söyleyecektim onu kırmadan. Temelinde PEN-Kulübü'ne karşı asla değildim, bugün bile ne olduğunu tam olarak bilmiyorum, ama ben asla üye olmak istemiyordum, her zaman derneklerden ve birliklerden nefret etmiştim ve en derinden de edebiyat birliklerinden. Zaten bu yüzden kısa süre önce Darmstadt Akademisi'nden ayrılmıştım, oysa oraya hiç girmemiştim ve otuz yıl önce yeni girdiğim Sosyalist Parti'den yine çıkmıştım, partiler ve birlikler bana göre değildi ve kendi kuralıma bugün de uymuyorlar. Oturup Csokor'a mektup yazdım, PEN-Kulübü'ne seçilmemin son derece büyük bir onur olduğunu, denildiği gibi gizli oyla bunun gerçekleştiğini, ama asla bir derneğe ait olmama konusundaki temel ilkemi çiğneyemeyeceğimi ve bu yüzden de Csokor'un başkanı olduğu bir derneğe bile üye olamayacağımı bildirdim. Mektubu attığımda kendimi korkunç hissettim. Yanıt almadım. Sonunda Csokor öldü, Bay Saiko Avusturya Büyük Devlet Ödülü'nü aldıktan dört ya da beş hafta sonra öldü, bana (ölümünden üç gün önce) Döbling'den birinci bölgeye giden tramvayda rastlamış ve ayakkabı alan birinin ayakkabıyı öğleden sonra saat dörde doğru alması gerektiğini, çünkü ayağın ancak öğleden sonra saat dörde doğru ayakkabı alımı için gereken ölçüye gelmesinin avantajını açıklamıştı. Sazlıktaki Adam'ın yazarı Saiko'yu her düşündüğümde önce onun saat dörtten önce ayakkabı alınmaması hakkında attığı nutuk gelir aklıma, bugün bile bu nutuktan bir şeyler anımsıyorum, romanın ne olduğu hakkındaki dört saatlik nutku ise ikinci olarak geliyor aklıma. Her iki ölü de bugün bana son derece sempatik geliyor, Avusturya edebiyatının inanılmaz başyapıtlarını yazmış olsunlar ya da olmasınlar, onları anlatıyorum, çünkü Franz-Theodor-Csokor-Ödülü'nün verilişinin mutlaka onlarla bir ilişkisi var. Csokor'un anısına verilen ödülü aldığımda bana ödülü verenler benim doğal olarak PEN-Kulübü üyesi olduğuma

inanıyorlardı. Onlara tabii ki PEN-Kulübü üyesi olmadığımı söylediğimde ve PEN-Kulübü tarihçemi anlattığımda düş kırıklığına uğradılar, çünkü belki de bana üye olmadığım için ödülü vermeyebilirlerdi. Birinci Bölgede Minoriten Kilisesi yakınındaki PEN-Kulübü sarayında ödülü aldığımda onu takdim eden Piero Rismondo, Avusturya gazetelerinde özellikle de kişiliğimi yerin dibine batıran dalgada, Viyana'daki eleştirmenler arasında tiyatro oyunlarım hakkında olumlu düşünen tek kişiydi. Neden bilmiyorum. Her yönde başparmak aşağıyı gösteriyordu. Bu yüzden ödül bana çok iyi geldi. Trieste'li, kültürlü bay Rismondo'nun onaylayıcı sözlerinin tamamen yerlerde süründürülen beni ayağa kaldırdığını, ödül konuşmasının bütünüyle yıkılmış bir insan tarafından büyük bir hırsla işitildiğini bilemezdi. O sıralarda benim Av Zamanı ve Başkan ve Peter Handke'nin Constanz Gölünde Atla Gezinti adlı oyunlarımız Burg Tiyatrosu'nda oynanmıştı ve bu durum devletin sanat senatosunun başkanı, yazar Rudolf Henz'in kültür bakanına bir karar gibi yorumladığı bir yazıyla, bakanın Burg Tiyatrosu müdürlüğüne başvurarak Bernhard ve Handke'nin bundan böyle oynanmamasına, Bernhard ve Handke'nin, Viyana gazetelerinde her gün okunduğu üzere, kötü, oysa kendisi Henz'in ve kültür senatosundaki adamlarının iyi yazarlar olduğunu anlatan bir yazısı gitmişti. Devletin arpacıları gürlüyordu! Gazetelerin hepsi bu tüyler ürpertici olaydan hiçbir yorum yapmadan söz etmişlerdi. Bu o zamanlar bana ve Handke'ye karşı ülkede hâkim olan edebiyat sözcülerinin yaptıklarına yalnızca bir örnek. Bu olay üzerine ödülleri alıp almamayı düşünmüş değildim. Sevinçle zıplayarak aldığım Julius-Campe-Ödülü'nden sonra bir ödülü kabul etmek konusunda her zaman midemde tatsız bir his oluşmuştu ve kafam buna hep karşı çıkmıştı. Ama bana ödül verilen bütün o yıllar içinde hayır demek için çok zayıftım. İşte bu konuda karakterimin büyük bir çatlağı olduğunu düşündüm hep. Ödülleri verenleri küçük görüyordum, ama ödülleri kararlılıkla geri çevirmiyordum. Her şey iğrençti, ama kendimi de iğrenç olarak görüyordum. Törenlerden nefret ediyor, ama törenlere katılıyordum, ödül verenlerden nefret ediyor, ama paraları alıyordum. Bugün artık bunu yapabilmem olanaksız. Kırk yaşıma kadar, iyi, peki sonra? Theodor-Csokor-Ödülü'nün on sekiz bin şilin tutarındaki para karşılığını almayıp bunu Stein'daki tutukluların ıslah edilmesi için bağışlamam da bir yol değildi. Bu tür bir toplumsal bakış açısıyla bağıntılı olan eylemler de sonuçta kibirlilikten, kendini beğenmişlikten ve sahtekârlıktan başka bir şey

değildir. Bu soru artık karşıma çıkmıyor, tek yanıt artık onurlandırılmayı reddetmektir.

Eyalet Ticaret Odası Edebiyat Ödülü

Eyalet Ticaret Odası Edebiyat Ödülü Okopenko ve ilse Aichinger ile birlikte Kiler adlı kitabım için aldığım son ödüldü, kitapta Salzburg kenti kıyısındaki Scherzhauserfeld mahallesinde ticaret çıraklığı dönemimi anlatıyordum ve ödülü başından beri yazarlık eylemimle değil, ticaret çıraklığımla bağdaştırıyordum ve Salzburg kenti ile uzaktan yakından bir ilişkisi olmayan eski Klessheim şatosunda yapılan tören sırasında bana ödülü veren ticaret odası beyleri tarafından durmadan ticaret çırağı Bernhard'dan söz edilmiş, asla yazar Bernhard'dan söz edilmemişti. Ticaret erbabının saygıdeğer beyleri arasında kendimi akıl almaz derecede iyi hissediyordum ve bu beylerle bir arada olduğum bütün zaman içinde, edebiyata ait olmadığım, ama ticaret sınıfına ait olduğum izlenimini taşıdım. Bana Klessheim şatosunda verdikleri bu onurlandırma ve davetle bir zamanlar ticaret çırağı olmanın bütün yaşamım boyunca göreceğim faydalarını, yarattıkları büyük etki ile, anımsamamı sağlamışlardı, ustam Kari Podlaha'nın koruması altında Scherzhauserfeld mahallesi sakinlerine yiyecek içecek dağıttığım zamanı. Törenden önce şatonun önünde bir aşağıya bir yukarıya gittiğim sırada parktaki sonbahar atmosferinde çıraklık dönemi varoluşum yeniden canlandı, tekrar on altı, on yedi yaşıma döndüm, gri iş önlüğü içinde sirke ve zeytinyağını yarım metre yukardan, huni olmadan en dar ağızlı şişelere boşaltışımı anımsadım, dükkânda kimse bu işi asla benim gibi yapamamıştı. Dükkândan seksen ve yüz kiloluk çuvalları aşağıdaki kilere taşırdım ve cumartesi öğlenleri dizlerimin üzerine yere çöker ve yeri, şefim günün hesabını tutarken, silerdim. Sabahları akordeon parmaklığı açar, akşamları kapatırdım, aradaki zamanda da Scherzhauserfeld'in sakinlerine ve ustama hizmet vermek dinmek bilmeyen isteğimdi. Birkaç hafta önce Avusturya'nın en büyük ayakkabı fabrikasının yakınlardaki bir köyde bulunan yüzlerce şubesinden birine girdiğimde, benim ticaret çırakları için hazırladığım tezlerin duvara çakılı olduğunu gördüm, bunlar ticaret çırağının davranışı ile ilgiliydi ve ben bunları Kiler'de sıralamıştım. Fabrika yönetimi bu tezleri benim kitabımdan kopyalamış ve bütün çırakları için yüzlerce örnek olarak bastırmıştı. Birkaç jimnastik ayakkabısı almak istediğim mağazanın içinde durmuş ve

duvardaki kendi tezlerimi okumuştum ve yazarlık kariyerimde ilk kez yararlı bir yazar olduğum duygusunu taşımıştım. Kendimi tanıtmadan tezlerimi birkaç kez okumuş ve sonra istediğim jimnastik ayakkabılarını satın almış ve mağazadan büyük bir tatmin duygusuyla çıkmıştım. Kiler Reichenhaller caddesindeki değişimi anlatır, bir sabah benim liseye gitmek yerine işçi bulma kurumuna, kendime çıraklık işi bulmak için gidişim ve sonrasında yaşananlar. Klessheim parkında ben şimdi ödül töreninden önce huzura kavuşmuştum ve parkta duyduğum melankoliye kendimi kaptıracak zamanım olmuştu ve kendimi seve seve bu hüzne bıraktım. Önce yalnız, sonra dostlarla birlikte iyi bildiğim duvarlar boyunca yürüdüm, bu duvarlar boyunca savaş sonunda hava kararırken, ağır silahlarla donatılmış yasak sınırda sürünerek yürümüştüm. Otuz beş yıl önceydi bu. Hitler bu şatoda ikamet etmek istemişti. Peki ama Hitler nerede? Bu şatoda Amerikan başkanları Nixon ve Ford birçok kez kalmıştı, bir de İngiltere kraliçesi. Şimdi bu şatoda Eyalet Ticaret Odası'na bağlı, dünyaca ünlü bir otelcilik okulu bulunuyordu. Ve bu otelcilik okulu öğrencileri törene katılan herkes, ödül alanlar ve diğerleri için kesinlikle muhteşem olan bir yemek pişirmişler ve şaşaalı bir sofra hazırlamışlardı. Ödül töreni büyük salonda yapılmıştı, bir dörtlü ya da beşli orkestra açılışı yapmıştı. Tüccarlar çok söze gerek görmemiş ve Eyalet Ticaret Odası başkanı da buna uygun olarak sözü kısa kesmişti. Üç ödül sahibi de, üniversite profesörlerinin sunduğu, ödülle taçlandırılmanın gerekçelerinin anlatılmasının denendiği onurlandırma konuşmalarını dinlemişti. Benim özgeçmişin yeni bir biçimini bulduğum söylenmişti. Çekler verildiğinde, ki benimki elli bin şilinlikti, müzisyenler öğleden önce töreninin kapanışını yaptılar. Böyle yerlerde olması gerektiği üzere el yazısıyla yazılmış isim listeleriyle süslü masaya geçildi. Ve ben şimdi Salzburg Ticaret Odası başkanı Haidenthaller'in yanında oturmaktaydım, sözlü ticaret sınavımı kendisinin yaptığını söylemesi beni şaşırttı. Otuz yıldan daha eskiye dayanan bir olayı aynen anımsıyormuş. Evet, dedim, ben de anımsıyorum. Başkan Haidenthaller alçak sesle konuşuyordu ve konuşma tarzı hoşuma gidiyordu. Karşımda teyzem oturmaktaydı, solumda da Salzburg'lu yayıncım. Sağımda oturan başkan Haidenthaller konuşmasına uzun bir ara verdiğinde, yayıncım kulağıma Haidenthaller'in ölümcül bir hastalığı olduğunu ve iki haftalık ömrünün bile kalmadığını fısıldadı, kanser, dedi yayıncım kulağıma. Haidenthaller yeniden bana döndüğünde sohbet doğal olarak yeni bir boyuta geçmişti. Ben şimdi, Salzburg'un en eski ailelerinden birine,

değirmenciler hanedanına mensup olduğunu bildiğim bu kibar beye daha dikkatli davrandım ve sonradan benimle hısım olduğu bile ortaya çıktı. Kiler'i okuduğunu söyledi, başkaca bir şey söylemedi. Ticaret çıraklığı sınavında bana Çin çayı çeşitlerini sorduğunu, benim de doğru cevap verdiğimi söyledi. Bu sorunun her zaman en zor soru olduğunu da ekledi. Tıpkı tüccarlar gibi tören de olabildiğince rahattı. Çıraklar bugün sınavlarda bu kadar çok çay çeşidini bilemiyorlarmış, bu kadar çok kahve çeşidini de, yüz çeşit çayı ve yüz çeşit kahveyi, yüz çeşit kahve ve yüz çeşit çayın görünüşü ve kokusu farklıymış, sınavın en çetin sorusu, dedi başkan Haidenthaller. Doğal olarak ben tüm bu ilerleyen, onunla yaptığım sohbet sırasında, yayıncımın kulağıma fısıldadığı, masa komşumun yakındaki kaçınılmaz ölümünü düşünüyordum. Durmadan eski ticari çıraklık sınavıma dönüyordum, öğle yemeğini onun için mümkün olduğunca hoş kılabilmek için ne söylemem gerektiğini düşündüm. İkimizin de memleketi olan Salzburg hakkında birkaç deneyimimizi anlattık, ikimizin de tanıdığı bir dizi ismi saydık, birkaç kez güldük ve masa komşumun bir keresinde yüksek sesle güldüğü bile dikkatimi çekti. Kısa süre sonra öleceğini biliyor mu acaba? Yoksa bütün bunlar berbat bir söylenti mi? Kısa süre içinde öleceğini bildiğiniz biriyle sohbet etmek kolay değil. Aslında sofradan kalkıldığında ve katılanların hepsi birbirlerine veda ettiklerinde sevindim. Tören ne kadar güzel başlamış, ne kadar acıklı bitmişti. Klessheim'daki ödül töreninin ardından gelen günlerde, gazete okumak amacıyla her gün gittiğim kahvede, Gmunden'de, önce ölüm ilanlarının yayınlandığı sütuna bakıyordum. On dört gün geçmiş ve Haidenthaller'in adı çıkmamıştı, ne ölüm ilanlarında, ne de ölümlerin bildirildiği sayfada. Ama on beşinci ya da on altıncı gün Haidenthaller'in adı siyah çerçeve içinde ve büyük puntolarla gazetedeydi. Yayıncım bir ya da iki günle yanılmıştı, dedikodu yayınamıştı. Kahvede oturmuş, camın önündeki martılara bakıyordum, nasıl bir hırsla yaşlı emeklilerin attığı ekmek kırıntılarını dalgalı gölün sularında gagalıyor ve cıyaklıyorlardı ve birdenbire Haidenthaller beyin Klessheim'daki masada olağanüstü bir çekingenlik ve kibarlıkla, bulunduğu makama ve atalarına karşı sorumlu olduğuna dair bana söylediklerini tekrar duydum. Eyalet Ticaret Odası Ödülü olmasaydı ben Haidenthaller beyi hiç görmeyecek ve bugün atalarım hakkında onunla karşılaştıktan sonra öğrendiğim bu kadar şeyi bilmeyecektim, o benimkileri iyi tanıyordu.

Büchner Ödülü

Büchner Ödülü'nü bindokuzyüzyetmişte, bindokuzyüzaltmışsekizin öğrenci devrimi denilen devrimin, ne yazık ki, yalnızca romantik, bu yüzden de tamamen başarısızlığa uğramış, acemi bir isyan olarak zayıfladığı, devrimin beceriksiz bir deney olarak tarihe geçtiği sırada aldım. Bu protestonun ciddiyetsizliği sonunda ters bir sonuca varmış ve entelektüel bir felakete ve acıklı bir uyanışa götürmüştü. Yarı açık bir gözle Fransızların taklit edildiği bu hareketin öncüleri, Almanya'da iyi, en iyi, en kayıtsız ruhu yeniden canlandırmayı, amaç edindiklerini başaramamış, tersine beceriksizlikleriyle, ki devrimcilik değil, yalnızca Fransızlardan çalman bir modaydı bugün anlaşıldığı üzere, uzun süre yok etmişlerdi. Almanya'da şimdi egemen olan tinsel koşullar açıkça bindokuzyüzaltmışsekiz olayları öncesinden daha da bunaltıcı. Büchner'in ve suç ortaklarının görüşünü taşıyan bir hareket değildi bu, tersine Almanya'da yüzyıllara dayanan geleneği olan entelektüel can sıkıntısının sapık bir oyunuydu. Büchner Ödülü benim daha önce onyıllarca büyük bir saygı ile ilgilendiğim bir isme bağlıydı. Mozarteum'daki eğitimimi bitirirken hiç düşünmeden Kleist'ın Kırık Testisi ve Thomas Wolfe'nin Malikhane'si yanında Leonce ile Lena nın rejisini almıştım. Yaşamımda en sevdiğim kişiler hakkında yalnızca kısır söylemlerde bulunmayı becerdiğim gibi, Büchner hakkında da hemen hemen hiçbir söylemde bulunmamıştım. Alman Akademisi'nin Büchner Ödülü verileceği sırada benden yapmamı istediği konuşma bu kısırlığa karşı gelmek olacaktı ve bu yüzden de ortaya çıkmadı. Tam tersine Darmstadt'ta Büchner hakkında sahnede hiç konuşamazdım, evet, Büchner'in adını mümkün olduğunca ağzıma almamalıydım, ki sonradan bunu başardım, çünkü Darmstadt'ta yalnızca birkaç cümle söyledim ve bunların Büchner'le hiçbir ilgisi yoktu. Sürekli büyüklerimiz hakkında konuşmaya hakkımız yoktu ve kendi acınası varoluşumuz ve çaresizliğimizi büsbütün şiddetle ve feryatla büyüklere yükleyemezdik. İnsanların bir Kant plaketi ya da bir Dürer ödülü aldıklarında Kant ya da Dürer hakkında uzun konuşmalar yapmaları sıradandır, büyüklerden kendilerine doğru tatsız ilişkiler kurar ve beyinlerini toplantı üzerine çürük bir ansiklopedi gibi boşaltırlar. Bu süreç bana göre değil. Böylece de ben Darmstadt'ta Büchner ile ilgisi olmayan, ama kendimle ilgili birkaç cümle söyledim. Neticede ben hiçbir açıklamaya gereksinimi olmayan Büchner'i anlatmak zorunda değildim, tersine kendim hakkında kısa bir açıklama yapıp, kendi dünyamın odağında çevre ile olan ilişkimi anlatmalıydım, doğal olarak yaşadığım sürece benim için dünyanın

merkezi olması gerekeni söylemeliydim, söylediklerimin doğru olması için. Bir dua sunmak durumunda değilim diye düşündüm, tersine konuşma yaparken bir duruş almam gerekirdi ve bu duruş da ancak benim duruşum olabilirdi. Kısacası birkaç cümle söyledim. Dinleyiciler benim söylediklerimin bir konuşmanın girişi olduğunu düşündüler, ama hepsi buydu. Hafifçe eğilip başımla selamladım ve dinleyicilerin benden hoşnut olmadıklarını gördüm. Ama Darmstadt'a herhangi birilerini memnun etmeye gelmemiştim, tersine on bin mark tutarındaki ödülümü almaya gelmiştim ve Büchner'in bu ödülden haberi bile olmadığı, bundan onyıllarca önce öldüğü için, Büchner bu ödülü vakfetme düşüncesine de sahip olmadığından, ödülle bir ilişkisi yoktu. Büchner Ödülü ile Alman Dili ve Edebiyatı Akademisi arasında bir ilişki vardı, ama Georg Büchner'in kendisinin hiçbir ilişkisi yoktu. Ve ben de Alman Dili ve Edebiyatı Akademisi'ne ödül için teşekkür ettim, ama aslında ona ödülün parasal karşılığı için teşekkür etmiştim, çünkü böyle bir ödülün anlamı olan onurlandırma denilen durumla o zaman Darmstadt'a gelen benim hiçbir ilişkim yoktu, bu onur ve bütün diğer onurlar benim için o zaman da kuşkulu şeylerdi. Ama akademiye kendi görüşlerimi bildirmenin bir anlamı yoktu, bavulumu yapmış ve teyzemle Darmstadt'a gitmiştim, çünkü kendime ve teyzeme kırsaldaki evimde geçen uzun kuru zamandan sonra güzel bir Almanya gezisi armağan etmek istiyordum. Akademiden beyler en cana yakın insanlardı ve onlarla bir yığın hoş sohbet yaptım, suya sabuna dokunmadan, çünkü Almanya gezimi mahvetmek istemiyordum. Töreni bir merak konusu olarak algıladım, benimle aynı törende bilimsel düzyazı alanında ödül alan Werner Heisenberg bana birçok kere törenin ne kadar tuhaf olduğunu söylemişti, aynı ödülle onurlandırılan Süddeutsche Zeitung'un ünlü eleştirmeni Joachim Kaiserin ne düşündüğünü bilemem, her şeyi sakladı. Ödülün verilmesinden sonra birinci sırada yanımda oturan Joachim Kaiser'e benim beratımın onunkinden üçte bir daha büyük ve aynı zamanda daha ağır olduğunu söylediğimde ve bu yüzden ödüllerin değişik ağırlık sınıfları olduğuna işaret ettiğimde, suratı asıldı. Ama şunu belirtmeliyim ki daha sonra yakındaki bir hanın mahzeninde onun engin müzikbilim bilgisi beni epey etkiledi ve karşısında susmak zorunda kaldım. Kaiser edebiyattan hiç anlamıyor. Ve Heisenberg bana, üstelik de atom fizikçisi olmasına rağmen, birkaç kez yazarların nasıl olup da her şeye mutsuz gözlerle baktıklarını sordu, dünya öylesine değişmiş ki. Bunun üzerine benim söyleyeceğim bir şey olamazdı. Darmstadt kenti onuruma bir

yemek verdi, buna birkaç dostum da katıldı, ben verdim adlarını, onlar da davet edildi. Yemek sırasında teyzem yanında oturan bakan Storz'a bugün sadece Büchner'in doğum günü değil, kendisinin de doğum günü olduğunu ve yetmiş altısına bastığını söylediğinde, kentin beylerinden biri ayağa kalkıp dışarı çıktı. Bir süre sonra yetmiş altı gülden oluşan bir buketle geri döndü. Burada önce şunu belirtmeliyim ki ben Darmstadt'a teyzeme güzel bir doğum günü kutlaması için de gelmiştim, çünkü onun doğum günü de Büchner'inki gibi on sekiz Ekim'de. Doğal olarak bu tek neden değildi ama ana nedendi. Teyzem ve ben yemeğin sonunda Darmstadt kentinin Altın Defteri'ne yazdık. Gazeteler o zamanki ödül töreni hakkında farklı bakış açılarına sahip yazılar yazdılarsa da benim düşündüklerimi çeşitli araçlarla belirttiler. Okunabilir. Bu arada benim bilgim olmadan beni üyeliğe seçen ayrıldığım Alman Akademisi ve benim artık temsil edemeyeceğim Alman Akademisi Büchner Ödülü'nden sorumlu, ben değilim.

Konuşmalar

Özgür Ticaret Kenti Bremen Edebiyat Ödülü Sırasında Yapılan Konuşma

Değerli konuklar,

Konuşmamı kent mızıkacıları masalına dayandıramam; bir şey anlatmak istemiyorum; şarkı söylemek istemiyorum; öğüt vermek istemiyorum; ama şurası kesin ki masalların dönemi geçti, kentlerin ve devletlerin masalları ve bütün bilimsel masalların; felsefi olanlar da geçti; artık düşünce dünyası kalmadı, evrenin kendisi de artık masal değil; Avrupa, en güzel olan öldü; gerçek ve hakikat bu. Gerçek, tıpkı hakikat gibi, masal değildir, ve hakikat hiçbir zaman masal olmamıştır.

Daha elli yıl önce Avrupa tek bir masaldı, bütün dünya bir masal dünyasıydı. Bugün bu masal dünyasında yaşayan birçok kişi var, ama onlar ölü bir dünyada yaşıyor ve söz konusu olanlar ölüler. Ölmeyenler yaşıyor, ve masallarda değil, o masal değil.

Kendim de masal değilim, hiçbir masal dünyasından değilim; uzun bir savaş içinde yaşamak zorunda kaldım ve yüz binlerce ölen insan gördüm ve onların üzerinden geçip giden diğerlerini, ileriye, her şey ileriye yürüdü, gerçekte her şey değişti, hakikatte her şeye başkaldırıldığı ve her şeyin değiştiği elli yılda, ki bu süreçte binlerce yıllık masal gerçek ve hakiki oldu,

giderek nasıl da üşüdüğümü hissediyorum, eski dünya yenisine, eski doğa yenisine dönüştüğünde.

Masalsız yaşamak daha zordur, bu yüzden yirminci yüzyılda yaşamak zor; yalnızca var oluyoruz; yaşamıyoruz, kimse yaşamıyor artık; ama yirminci yüzyılda var olmak güzel; ilerlemek: nereye ilerlemek? Ben biliyorum ki hiçbir masaldan doğmadım ve hiçbir masala dahil olmayacağım, bu bile bir ilerleme ve bu bile öncesiyle bugün arasındaki fark.

Bizler bütün tarihin en korkunç topraklarında yaşıyoruz. Dehşet içindeyiz, hem de yeni insanın bu derece menfur malzemesi olarak dehşet içindeyiz ve yeni bir doğa algısı ve doğanın yenilenmesi içinde; hepimiz son yarım yüzyılda tek bir acı dışında bir şey olamadık; bu acı bugün biziz, bu acı şimdi bizim ruhsal durumumuz.

Bütünüyle yeni sistemlerimiz var, yepyeni bir bakış açımız var dünyaya karşı ve yepyeni, gerçekten dünyayı saran en mükemmel bakış açısına sahibiz ve yepyeni bir ahlak anlayışımız ve yepyeni bilimlerimiz ve sanatımız var. Başımız dönüyor ve üşüyoruz. Biz insan olduğumuz için, dengemizi kaybedeceğimizi sandık, ama dengemizi kaybetmedik; donmamak için her şeyi yaptık.

Her şey değişti, çünkü biz onu değiştirdik, dışsal coğrafya tıpkı içseli gibi değişti.

Şimdi artık yüksek taleplerimiz var, asla yeterince yüksek taleplerle yetinemiyoruz; hiçbir zaman bizimkilerle aynı derecede yüksek talepler olmadı; büyüklük deliliği içinde var oluyoruz; çünkü yıkılmayacağımızı ve donmayacağımızı biliyoruz, yaptığımız şeyi yapmaya cesaret ediyoruz.

Yaşam artık bir tek bilim, bilimlerin bilimi. Şimdi birden doğanın içinde açtık. Elementleri tanıdık. Gerçeği sınadık biz. Gerçek bizi sınadı. Artık doğa yasalarını biliyoruz, sonsuz yüce doğa yasalarını ve onları gerçekte ve hakiki olarak öğrenebiliriz. Artık tahminlere bağımlı değiliz. Doğaya baktığımızda artık hortlakları görmüyoruz. Dünya tarihi kitabının en cesur bölümünü yazdık; ve de içimizden her biri kendi açısından dehşet içinde ve ölüm korkusu altında ve hiçbiri kendi isteği ile, kendi zevkine göre değil, tersine doğadaki konumuna uyarak ve bu bölümü kör babalarımızın ve budala öğretmenlerimizin sırtlarına saklanarak; kendi sırtımıza saklanarak yazdık; bu derece sonsuz uzun ve sıkıcı olanı, en kısa, en önemlisi olanı.

Dünyamızın birdenbire neden oluştuğu, bilim dünyamızın berraklığı karşısında dehşete kapıldık, bu berraklık içinde üşüyoruz; ama biz bu

berraklığa sahip olmak istedik, ona biz neden olduk, demek ki şimdi hükmünü sürdüren soğuktan yakınmaya hakkımız yok. Berraklıkla soğuk artar. Bu berraklık ve bu soğuk, bundan böyle hüküm sürecek. Doğabilim bizi tahmin edebileceğimizden daha yüksek bir berraklığa ve çok daha şiddetli bir soğuğa götürecek. Her şey berraklaşacak, gittikçe artan ve gittikçe yoğunlaşan bir berraklık içinde her şey soğuyacak, gittikçe daha dehşet verici bir soğuklukta olacak. Gelecekte hep berrak ve hep soğuk bir günün etkisi altında olacağız.

Sizlere dikkatiniz için teşekkür ediyorum. Bugün bana verdiğiniz bu onur için teşekkür ediyorum.

Avusturya Devlet Ödülünün Verilişinde Yapılan Konuşma

Sayın bakan, sayın konuklar,

Övülecek bir şey yok, lanetlenecek bir şey yok, yakınılacak bir şey yok, ama birçok şey gülünç, ölüm düşünülecek olursa her şey gülünç.

İnsan yaşayıp gidiyor, etkilenerek, etkilenmeden, sahneden geçip gidiyor, sahne donatımlı devlette daha iyi ya da daha kötü eğitimle her şeyin yeri değişebilir: yanılgı! Kavrıyor insan: hiçbir şeyden haberi olmayan bir halk, güzel bir ülke - ölü ya da vicdanlı vicdansız babalar, bayağılık ve alçaklık içindeki insanlar, gereksinimlerinin yoksulluğu içinde... Her şey son derece yüksek felsefi ve çekilmez bir geçmiş. Çağlar ebleh, içimizdeki şeytanlık sürekli bir vatansı zindan, orada ahmaklık ve kayıtsızlık unsurları günlük dışkılamaya dönüşmüş. Devlet sürekli başarısızlığa, böylesi bir halksa sürekli alçaklığa ve bunaklığa mahkûm. Yaşam filozofların sırtlarını dayadıkları ve sonunda her şeyin delirmek zorunda kaldığı bir umutsuzluk.

Biz Avusturyalıyız, duygusuzuz; yaşamda hain bir ilgisizlik olarak bir yaşamız biz, gelecek olarak, kendini beğenmişliğin doğasının işleyişi içindeyiz.

Anlatacak bir şeyimiz yok, acınacak oluşumuz dışında, felsefi-ekonomik-mekanik tekdüzeliğe kapılmışız.

Çöküşü hedefleyen araçlar, can çekişme yaratıkları bize her şeyi açıklıyor, hiçbir şey anlamıyoruz. Bir travma halkıyız, korkuyoruz, korkmaya hakkımız var, geride, belirsiz olsa da korku devlerini artık görmekteyiz.

Düşündüklerimiz enine boyuna düşünülmüş, hissettiklerimiz karmakarışık, ne olduğumuz belirsiz. Utanmamıza gerek yok, ama biz de

bir hiçiz ve karmaşa dışında bir şeyi hak etmiyoruz.

Kendi adıma ve burada benimle birlikte onurlandırılan bu jüri adına, özellikle de burada bulunanlara teşekkür ederim.

Georg-Büchner-Ödülü Verilişinde Yapılan Konuşma

Değerli konuklar,

Sözünü ettiğimiz şey keşfedilmemiştir, yaşamıyoruz, fakat varsayarak riyakârca var olmaktayız, rencide edilmiş, doğanın uğursuz, sonuçta yok edici yanlış anlaşılmasında, bugünkü ilim sayesinde kaybolduk; görüntüler bizim için öldürücü olmakta, ve bütün dillerde ve bütün ilişkilerde görülebilen, palavra olarak acı gerçekler ya da tam tersi acı gerçek olarak palavralar, binlerce ve yüzbinlerce aşınmış beynimizdeki terkedilmişlikten kullandığımız sözler, kullanmaya, yazmaya ve konuşmamaya cesaret ettiğimiz sözler, bu hiçlikten çıkan, hiçe yaramayan ve hiçlik için olan sözler, bildiğimiz ve sakladığımız şeyler, çaresizlikten çıldırmış ve çıldırmışlıktan ümitsizliğe kapıldığımız için sarıldığımız sözler, sadece mikrop bulaştırmakta, görmezden gelmekte, bulandırmakta ve kötüleştirmekte, mahcup etmekte ve sahteleştirmekte, sakatlamakta, buharlaştırmakta ve karanlığa gömmektedirler; ağızdan çıkarak ve kâğıt üzerinde istismarcıları aracılığıyla kötüye kullanılmaktadır; sözcüklerin ve istismarcılarının portresidir haddini bilmez olan; sözcüklerin ve istismarcılarının ruh halleri çaresiz, mutlu, trajik...

Bir tiyatro oyunu sergileyeceğimizi söylüyoruz, kuşkusuz sonsuzluğa uzatılmış olarak... ama içinde her şeye hazırlıklı olduğumuz ve hiçbir şeye yetkin olmadığımız tiyatro, düşündüğümüz zamanlardan bu yana sürekli artan hız ve kaçırılmış atasözleridir... Kesinlikle gövdelerin tiyatrosudur - ikincil olarak tinsel bir korkudur ve dolayısıyla da ölüm korkusu... Güldürü çerçevesinde trajedi mi, ya da güldürü çerçevesindeki tragedya hatırına mı... ama dehşet, zavallılık, akli dengede bozukluk söz konusu... düşünüyoruz, ama susuyoruz: düşünen, fesheder, yürürlükten kaldırır, felakete uğratır, yıkar, parçalara ayırır, çünkü düşünce mantıksal olarak bütün kavramların tutarlı biçimde çözülüşüdür... Biz (ki bu tarihtir ve bu düşünce durumunun tarihidir): korkuyoruz, gövde ve düşünce korkusu ve ölüm korkuşuyuz yaratıcı olarak... Yayınladıklarımız, oldukları şeylerle özdeş değil, sarsılma başka bir şey, var olma başka bir şey, hastalık değil, ölüm değil, bambaşka

durumlar, bambaşka haller... Biz bir hakka hakkımız olduğunu söylüyoruz, ama bizim bir tek haksızlığa hakkımız var...

Mesele işle başa çıkmaktır ve bu da içsel bir isteksizlik ile dışsal bir umursamazlıkla başa çıkmak demektir... yani, kendimi ve filozofların cesetlerini çiğnemek, bütün edebiyatı, bütün bilimi, bütün tarihi, her şeyi... zihinsel bünye ve zihinsel odaklanma ve kendini yalıtma, mesafe... tekdüzelik... ütopya... budalalık meselesidir...

Mesele işle başa çıkmaktır her zaman, düşünce hiçbir zaman bir şeyle başa çıkamamak... mesele, ileriye, kayıtsız olarak ileriye gitmek ya da bitirmek, son vermektir... mesele kuşku meselesi, güvensizlik ve sabırsızlıktır.

Akademiye teşekkür ederim, dinlediğiniz için teşekkür ederim.

İstifamla İlgili Olarak

Eski cumhurbaşkanı Scheel'in Dil ve Edebiyat Akademisi'ne onursal üye olarak seçilmesi bana göre ne dille ne edebiyatla uzaktan yakından ilgisi olmayan ve varlığını sürdürme hakkını doğru düşünen her insanın vicdan rahatlığı ile doğal olarak yadsıması gereken Dil ve Edebiyat Akademisinden ayrılmam için son kesin neden oldu. Yıllardan beri bu Darmstadt Akademisi diye anılan kurumun anlamını sordum kendime ve her seferinde böylesi bir anlamın orda bulunamayacağını söylemek zorunda kaldım, kendini beğenmiş üyelerinin yalnızca kendilerini seyretmek ve yılda iki kez kendilerini takdis etmek için toplandıkları ve o sırada devletin ödediği, lüks yolculuklar olduğu için pahalı olan iyi Darmstadt otellerinde büyük burjuva tarzında sunulan yemekleri yiyerek ve içkileri içerek, nerdeyse bir hafta kadar o kokuşmuş can sıkıcı edebiyat lapası çevresinde konuştukları, sonuçta o soğuk nedenle temelleri atılan bir kurumdu. Bir şair ya da yazar artık gülünçse ve nerede olursa olsun insan toplumu için zaten dayanılır kişiler değillerse, yazar ve şairler güruhu çok daha gülünç ve daha uygunsuzdur, hele de kendilerini bir güruh içinde şair ve yazar olarak görenler! Esasen devlet parasıyla Darmstadt'a gelen onur konuklarının hepsi, iktidarsız bir yıldan sonra meslektaşlarına duydukları nefretle bir hafta daha onları Darmstadtia sıkmaya geliyorlar. Küçük Almanya'nın otel lobilerindeki yazar gevezelikleri doğrusu düşünülebilecek en iğrenç olanı. Ama devlet tarafından desteklendiğinde daha da pis kokuyor. Tıpkı günümüzdeki tüm destekleme buharının kokusunun gökyüzüne ulaştığı

gibi! Şair ve yazarlara destek verilmemeli, hele destek alan bir akademi tarafından olmamalı bu, onlar kendi başlarına bırakılmalı.

Dil ve Edebiyat Akademisi (ki dünyanın en saçma adını taşıyor) artık her yıl bir yıllık yayınlıyor ve belki de bunun için hiç değilse bir anlamı var? Ama bu yıllıkta her seferinde, döne döne, dil ve edebiyat şöyle dursun, zihinle bile hiçbir ilgisi olmayan, henüz dizgiye gitmeden üzerleri örümcek bağlamış makaleler yayımlanmıştır, kaldı ki bu yazılar kafasız gevezelerin, Avusturya'da Gschaftlhuber[1] dediğimiz, külliyen beyinsizlerin tutukluluk yapan, hastalıklı makinelerinden çıkar. Peki bu Akademi yıllığında can sıkıcı kötü şeyler dışında ne var? Geçmiş yılda bu düşünsel solucanların "aşina" oldukları mümkün olan ve mümkün olmayan şaibeli onurlandırılmaların uzun bir listesi. Bu solucanlar dışında kimi ilgilendirir ki bu? Bir de buna ek olarak, unutmamak için ikiyüzlü bir "ölüler listesi", akademi ölüler pokeri olarak can sıkıcı anmalar, her biri de birbirinden daha berbat ve daha budalaca. Bu yıllığın bu derece kıymetli bir kâğıda basılmış olması yazık. Ohlsdorf'taki sobamda yakmak için uygun olmadığı düşünülebilir. Postacının evimde ıvır zıvırım boşalttığı her sefer en büyük zorluğu bu yıllıkla yaşadım. Ama, diyeceklerdir, Dil ve Edebiyat Akademisi (bu isim bile onu bulanlara sonradan da olsa Büchner Ödülü verilmesini sağlamalı) Büchner Ödülü'nü veriyor, yani Almanya'nın en önemli diye anılan ödülünü. Ben bu şaibeli akademinin neden Büchner Ödülü'nü vermek zorunda olduğunu anlamıyorum, çünkü bu ödülün verilmesi için kimsenin akademiye gereksinimi yok. Hele adının kavramsal olarak ve dil içi benzersiz oluşundan başka da bir şey olmayan bir dil ve edebiyat akademisine hiç yok. Kişisel olarak o zamanlar dendiği üzere akademi üyeliğine seçilmemi, bundan tam yedi yıl önce hiç de ciddiye almamıştım. Ancak sonradan bu Darmstadt akademisinin karmaşıklığının bilincine vardım ve ben bu karmaşıklığı gerçekten de Bay Walter Scheel akademiye seçildiği an ciddiye aldım ve hemen ayrıldım. Bay Scheel giriyorsa ben hemen çıkarım diye düşündüm.

Dil ve Edebiyat Akademisi'ne, ki Almanya ve bütün dünya için gerçekten en gereksiz gördüğüm ve şairler için (şairseler!) ve yazarlar için (yazarsalar!) yarardan çok zararlı olan Akademiye bay Scheel ile en iyi dileklerimi yollarım. Darmstadt akademisi (Dil ve edebiyat! için) bir üyenin ölümünde otomatik olarak siyah kenarlı bir yazı gönderiyor, hep aynı ölüm sonrası metni ile (bu yazının dili ve şiiri tartışılır). Belki de bir gün bir

yazıyla onurlu bir üyesinin değil de kendisinin anıldığı bir ölüm ilanını görürüm.

Editoryal Not

Thomas Bernhard 23 Ağustos 1988'de Ohlsdorf'ta -ölümünden altı ay önce- Siegfried Unseld'le buluşmasında yayın planlarından söz etti. Yayıncı bir yolculuk anısında yazardan şu sözlerle bahsediyor, "o 'Neufundland'ı yeniden gözden geçirmiş, bitirmiş, ama hâlâ kararsızmış, çünkü şimdi bu yıl bitecek olan ikinci bir düzyazı metnine çalışıyormuş, hangisini daha önce yayınlaması gerektiğini bilmiyormuş. 1989 Mart'mda biz bu düzyazı metnini alacakmışız, bir güldürüyle birlikte ki, onu da büyük olasılıkla çoktan yazmış." Thomas Bernhard'ın bıraktıkları arasında heterojen bir kâğıt paketi bulunuyordu (Thomas Bernhard-Arşivi, Gmunden, SL 12.14/1 den SL 12.14/13'e kadar): Bu, çeşitli taslaklar içeren, daktilo edilmiş yapraklardan oluşuyordu (hiçbirisi üç sayfadan daha uzun değildi) yayıncısına göre tamamlanmış roman Odun Kesmek uzunluğunda olacaktı, yani aşağı yukarı 300 sayfa. Bunun yanında 50 sayfalık, yazarın düzelttiği, sayfa numaraları verilmiş, daktiloya çekilmiş, ilk sayfasında daktiloyla yazılmış "Ödüllerim" başlığının üzerinde Thomas Bernhard adı bulunuyordu.

Bu sayfanın sağ alt köşesinde Bernhard el yazısıyla "12 ya da 13 ödülün 9'u" notunu koymuştu (bkz. s. 81). Aynı kâğıt paketi içinde daktiloyla yazılmış iki taslak vardı, bunlar Bremen Edebiyat Ödülü'nün 1965'te verilişi sırasında yapılan konuşma, teşekkür konuşmasının son halinin kopyası, Avusturya Devlet Ödülü'nün (1968) verilişi sırasında yapılan konuşmanın kopyası ve yazara devlet ödülü ve Anton Wildgans Ödülü'yle ilgili gönderilen birçok yazı vardı. Ayrıca 5 Mart 1968'de Österreichische Nachrichten gazetesinde çıkan Hans Rochelt'in devlet ödülü töreni hakkında yazdığı ("Yıkılan İdil") başlıklı makale bu malzeme arasındaydı.

Ardında kalanlar Thomas Bernharden daktiloya çektiği, 1980'de oluşan Ödüllerim"i, belki biraz düzelterek yayıncısına "Mart 1989'da" yayımlanmak üzere göndereceği haberini verdiği metindir. Böylesi bir varsayım bir yandan Bernhard'in bu tip bir yayını yaşamının son döneminde (1989 başı) çıkan kitabı için seçmiş oluşuna dayandırılabilir. Yüksekte. Kurtulma deneyi, Saçma yazarın 1959 tarihli elyazmasmın düzeltilmiş

metnidir. Öte yandan eski çalışmalara yeniden eğilmiştir, çünkü 1988'in son aylarında sağlığı artık 300 sayfalık güçlü bir romanı yazmaya elvermiyordu.

Thomas Bernhard'ın sözünü ettiği "düzyazı çalışmasının" Ödüllerim olduğuna dair yazarın ne sözlü ne yazılı açıklaması vardır. Ama daktiloya çekilmiş bu metnin yazar tarafından yayımlanmak üzere hazırlandığı açıktır. Son sayfasında (bkz. s. 88) kendisi için karakteristik olan kalın uçlu siyah keçeli kalemle "son" sözcüğünü yazmış ve adının başharflerini koymuştur, metinde Bremen Edebiyat Ödülü'nün, Avusturya Devlet Ödülü'nün ve Georg Büchner Ödülü'nün, ayrıca Darmstadt Alman Dili ve Edebiyatı Akademisinden ayrılışının metinlerinin konulması önerisi vardır.

Ortaya çıkışının net tarihi kitabın kendisinde vardır. Bernhard: "Zaten bu yüzden kısa süre önce Darmstadt Akademisinden ayrılmıştım, (...)" (s. 57) 8 Aralık 1979'da Frankfurter Allgemeine Zeitung'da bir makalede ayrılışının nedenlerini yazdı.

Metnin ortaya çıkışıyla ilgili daha özensiz başka bir işaret de 1978'de gelen Avusturya Eyalet Ticaret Odası Ödülü'nün verilişi sırasındaki bölümle ilgilidir: "Önce yalnız, sonra dostlarla birlikte iyi bildiğim duvarlar boyunca [Klessheim Şatosu] yürüdüm, bu duvarlar boyunca savaş sonunda hava kararırken, ağır silahlarla donatılmış yasak sınırda sürünerek yürümüştüm. Otuz beş yıl önceydi bu." (s. 61) Bernhard ailesi 1946'da Bavyera'nın Traunstein kentinden Salzburg'a taşındığı için bu bölüm 1980 ya da 1981 yılında Ödüllerim'm yazıldığına işaret ediyor.

Böylesi bir tarihleme Thomas Bernhard'ın Wittgenstein'in Yeğeni'ne çalışmaya başladığı tarihle destekleniyor. Bunu 1982 Ocak'ında yapıyor ve bu arada Ödüllerim'in bölümlerine el atıyor ve onları farklı şekillerde kurguluyor (karşılaştır, s. 105-118 orijinal baskı: Frankfurt am Main 1982, Bibliothek Suhrkamp, cilt 788, aynı zamanda, Yapıtlar, cilt 13, Frankfurt am Main 2008, s. 270-279). Bunun anlamı, Ödüllerim'in 1980 başı ile 1981'in sonu arasında ortaya çıktığıdır. Bernhard, Gerhard Ruiss'e yazdığı 16 Aralık 1980 tarihli bir mektupta (Devlet Ödülünde Bernhard Olayı, yayımlayan Alfred Goubran, Klagenfurt 1997, s. 12 ve devamı) edebiyat ödüllerinin formüle edilmesiyle ilgili konuşurken, ki bunlar Ödüllerim'in kopyasına dayanıyor, 1980 yılı metnin ortaya çıkış dönemi olarak algılanabilir.

Bu baskı, imla ve noktalama açısından Bernhard'a özgü daktiloyla yayına hazırlanmış metne sadık kalmıştır (yazarın bütün yayınlarında olduğu gibi "ss" "fi"'ye dönüştürülmüştür). Yanlış yazımlar uygun şekilde

düzeltilmiş, bazı durumlarda asıl amacına ters düşen virgüller kaldırılmış, diğer yerlerde daha iyi anlaşılması için virgüller konmuştur. Farklı yazım biçimlerinde birlik sağlanmış, altı çizili olanlar italik olarak düzenlenmiş, kitap, gazete vb adları italikleştirilmiştir. Metin Thomas Bernhard tarafından bütünüyle gözden geçirilmiş, neden sadece sekiz yerde müdahale gerektiği, ki bağlamın tam anlamıyla belirlendiği biçimde, (söz konusu olan yerlerde bir sözcüğün eklenmesi ya da çıkarılması) söylenmiştir. Bernhard'ın sonuna kadar düzeltmediği cümle (s. 47) "Müzisyenler pek formda değildi ve birçok yerde hata yaptılar, ama bu gibi durumlarda doğru bir icraya değer verilmezdi." şu şekilde düzeltildi: "... ama bu gibi durumlarda doğru bir icraya değer verilmez."

Bernhard'ın yayına hazırladığı son sayfada üç konuşma ve Darmstadt Dil ve Edebiyat Akademisi'nden ayrılışıyla ilgili metnin eklenmesiyle ilgili önerisi (bkz. s. 88) bütünüyle net değildir, bir okuma biçimini dışlamaz: olasılıkla dizgi sırasında ekleri adı geçen bölümün sonuna yerleştirmiştir. Böylesi bir düzenlemeden vazgeçildi, çünkü bu niyetle ilgili ne sözlü ne de yazılı bir belge bilinmiyor.

Üç konuşma da şu kaynaklardan alındı: Rudolf-Alexander Schröder Vakfı, Hansestadt Bremen Edebiyat Ödülü'nün, ki o zamanki resmi adı böyleydi, verilişi sırasında yapılan konuşma: Berraklıkla soğuk artar. Jahresring 65/66, Stuttgart 1966, s. 243-245 Avusturya Devlet Ödülü'nün roman için verilen ödülü sırasındaki konuşma Thomas Bernhard Hakkında, yayımlayan Anneliese Botond. Frankfurt am Main 1970, s. 7 ve devamı.

Georg Büchner Ödülü'nün verilişi sırasında yapılan konuşma: Asla ve hiçbir şeyle başa çıkamamam: Jahrbuch 1970, Heidelberg / Darmstadt 1971, s. 38 ve devamı.

Raimund Fellinger

Notlar

[←1]

Kendisini ve kendi yaptığını önemli göstererek böbürlenen, bu şekilde kendini pazarlayan insanlar için kullanılır. (Ed. n)

Table of Contents